

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1925.

Andra kammaren.

Nr 24.

Lördagen den 28 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 21 innevarande mars.

§ 2.

Enligt därom den 21 i denna månad fattat beslut skulle nu företagas val av tio ledamöter och tolv suppleanter i andra särskilda utskottet; och anställdes först val av ledamöter i nämnda utskott.

Därvid avlämnades 144 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning.

- herr *Lindqvist* i Halmstad,
- » *Johanson* i Huskvarna,
- » *Hedlund* i Östersund,
- » *Olsson* i Gävle,
- » *Bengtsson* i Norup,
- » *Persson* i Fritorp,
- » *Törnkvist* i Bjuv,
- » *Olsson* i Kullenbergstorp,
- » *Björkman* och
- » *Västberg*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

Härefter anställdes val av suppleanter.

Därvid avlämnades 67 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Björk*,
- » *Ernfors*,
- » *Norling*,
- » *Öhman*,
- » *Jansson* i Edsbäcken,
- » *Gustafsson* i Älvsered,
- » *Brännberg*,
- » *Gardell* i Gans,
- » *Christenson* i Södertälje,
- » *Norsell*,
- » *Lundkvist* och
- » *Ljunggren*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

Andra kammarens protokoll 1925. Nr 24.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående paragraf omförmälda valen.

§ 4.

*Svar å
interpellation.*

Ordet lämnades nu på begäran till

Chefen för justitiedepartementet herr statsrådet **Nothin**, som anförde: Herr talman! Med kammarens begivande har herr Olsson i Ramsta till mig framställt följande spörsmål:

1. Har Kungl. Maj:t sedan jordkommissionen den 28 februari 1923 anmält vid det slutliga avlämnandet av sina betänkanden, att den ej hunnit taga befattning med den av Kungl. Maj:t till kommissionen remitterade riksdagskrivelsen nr 252 år 1922, om utredning om lägenhetsägarnas på allmänningarna rättsliga ställning, vidtagit någon åtgärd för att effektuera riksdagens beslut om utredning i detta ärende?

2. Om denna första fråga besvaras nekande, ämnar då statsrådet och chefen för justitiedepartementet föreslå Kungl. Maj:t att föranstalta om skyndsamt utredning, huruvida ifrågavarande lägenhetsägares på allmänningarna ställning må kunna rättsligen ordnas på så sätt, att dem tillförsäkras antingen tryggad besittningsrätt eller full äganderätt till disponerat markområde, samt därefter vidtaga de åtgärder, vartill utredningen må föranleda?

Den av interpellanten omnämnda riksdagsskrivelsen av den 7 juni 1922, nr 252, blev den 21 juli samma år överlämnad till jordkommissionen att tagas i övervägande vid fullgörande av dess uppdrag.

I sitt den 28 februari 1923 dagtecknade betänkande, del VI — med vilket kommissionen jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 24 november 1922 avslutade sin verksamhet — har kommissionen anmält, att ifrågavarande remiss jämte åtskilliga andra till kommissionen överlämnade framställningar ännu icke av kommissionen besvarats.

Med interpellanten är jag helt ense därom, att statsmakterna böra se till vad som skäligen kan åtgöras för att bereda åsyftade lägenhetsinnehavare en mera tryggad ställning, och att förty den av riksdagen begärda utredningen bör verkställas.

Efter samråd med statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet har jag kommit till den uppfattningen, att åtminstone den förberedande utredningen lämpligen borde ske inom jordbruksdepartementet.

Sedan riksdagens förut omnämnda skrivelse i anledning härav överlämnats till jordbruksdepartementet, har Kungl. Maj:t, på hemställan av chefen för nämnda departement, den 13 i denna månad beslutit uppdraga åt sakkunnig person att inom jordbruksdepartementet verkställa den av riksdagen begärda utredningen.

Med det svar, som den ärade interpellanten sålunda erhållit på sin första fråga, erfordrar den andra frågan intet särskilt yttrande.

Vidare yttrade

Herr Olsson i Ramsta: Herr talmin, mina damer och herrar! Det är med synnerlig tillfredsställelse jag såsom interpellant går att till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet nu framföra min tacksamhet för det skyndsamt lämnade svaret.

Det är nu tre år sedan riksdagen avlät sin skrivelse i frågan, och att utredningen först nu igångsattes, beror väl på vissa omständigheter, bland annat att

ärendet varit remitterat till jordkommissionen. Jag kan dock icke underlåta att göra den anmärkningen, att initiativ till denna utredning borde kunnat tagas redan under föregående år av den då sittande regeringen.

Frågan är verkligen aktuell. När jag för någon tid sedan kom hem till min hemort i Floda socken, låg på mitt bord en hel lunta med remisshandlingar från Konungens befallningshavande i Södermanlands län. Saken var den, att det hade skett en framställning från innehavarna av de lägenheter, jag omnämnde i min interpellation, om att få lagfart på av dem innehavda ställen. Denna framställning hade föranlett en utredning i kammarkollegium, och sedan hade ärendet varit på remiss hos myndigheterna i hela fem år. Jag miss-tänker det var min interpellation, som satt fart på det hela, så att handlingarna nu kommit på remiss till Floda sockenmän, vilka också skulle yttra sig över framställningen. Jag fick i anledning av denna framställning göra en resa bland allmänningarna i Floda. Det befanns därvid, att det var två lägenheter, Lilla Sörtorp och Harbacken, som hade uppbygts på allmänningarna under senare hälften av 1700-talet och då också blivit införda i jordeböckerna. Någon gång på 1820- eller 1830-talet, då en skattläggning ägde rum av lägenheterna på allmänningarna, hade de lägenheter, som ansågos tillräckligt stora härför, uppförts i mantal och skattelagts, men alla de andra blevo vid denna skattläggning avförda ur jordeböckerna. Detta förfarande har gjort, att det varit ofantligt svårt för dessa lägenhetsinnehavare att få lagfart på sina ställen. En ganska vidlyftig utredning har ägt rum, och av denna utredning, som var åtföljd av kartor, utvisande ägofigurerna, framgick bl. a., att beträffande en av lägenheterna, Lilla Sörtorp, där det gällde fem intagor, en av dessa intagor befinner sig på ett område, där Hällefors bruk år 1908 avverkat skog på lägenhetens mark. Detta hade visserligen skett under protest från lägenhetsinnehavaren, men denna protest hade naturligtvis ingen verkan, eftersom han icke fått lagfart på området, ty under sådana förhållanden finns det ju ingen möjlighet för en fattig lägenhetsinnehavare att gentemot ett mäktigt bolag kunna göra sina rättsanspråk gällande. Bolaget tog helt enkelt vad som avverkats, och därvid fick det bero.

Det finnes verkligen fall, som visa, att en sådan utredning är alldeles nödvändig. Nu ligger enligt min mening saken så till, att dessa lägenhetsinnehavare böra beredas tillfälle att få sina lägenheter införda på nytt i jordeboken och därigenom få full äganderätt till innehavda markområden.

Åtskilliga av dessa nybrutna lägenheter på allmänningarna ha ju tid efter annan blivit skattlagda; den sista skattläggningen ägde rum på 1820-talet. Därefter utdömdes de återstående lägenheterna, men detta beslut var tydligen så orimligt, att statsmakterna icke kunnat fullfölja det, utan lägenhetsinnehavarna ha alltjämt fått sitta kvar. Det är tydligt, att de, som nu sitta på dessa lägenheter, vilka nu inchofts sedan hundra år tillbaka, böra få full äganderätt till lägenheterna. Då dessa allmänningar, av vilka denna inom Floda socken var häradsallmänning år 1834, tillskiftades socknarna och de mest skogbehövande hemmanen, blevo dessa lägenheter, som jag här åsyftar, undantagna från skiftesdelningen. Lägenheterna måste därför anses vara av kronatur, och följaktligen är det rimligt, att lägenheterna införas i jordeboken och att de nuvarande innehavarna tillförsäkras full äganderätt till sina lägenheter.

Vid mina efterforskningar i kammarkollegium uppgavs, att dessa lägenheter blivit bortförda ur jordeböckerna, och att man saknade närmare kännedom om dem, men så erinrade sig en äldre vaktmästare, att det bland luntorna i kollegiet fanns en gammal kladd, och i en sådan kladd funnos också dessa lägenheter, som blivit bortförda på 1820- och 1830-talen, upptagna.

Jag har velat omnämna detta i sammanhang med interpellationssvaret, då det måhända kan vara av ett visst intresse för den utredning, som kommer att

Svar å
interpellation.
(Forts.)

Svar å
interpellation.
(Forts.)

ske i denna fråga. Att herr justitieministern nu överlämnat ärendet till jordbruksdepartementet, kan jag naturligtvis icke ha något att erinra mot, men jag förmodar, att, när den förberedande utredningen en gång blir verkställd, det kommer att visa sig just på grund av sådana fall, som dem jag här omnämmt. att saken i vissa delar är av sådan natur, att det tillkommer justitiedepartementet att framlägga frågan för riksdagen.

Med dessa ord ber jag än en gång få tacka herr justitieministern för svaret på min interpellation och för att hans snabba ingripande i denna fråga lett till ett positivt resultat.

§ 5.

Konstitutionsutskottets härefter föredragna utlåtanden nr 9 och 11 bordlades åter.

§ 6.

Vid härpå skedd föredragning av bevillningsutskottets memorial, nr 20, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande i anledning av väckt motion om sänkning av tullen å grammofoner m. m., blev den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen godkänd.

§ 7.

Föredrogos, men blevo ånyo bordlagda bevillningsutskottets betänkande nr 21 och jordbruksutskottets utlåtanden nr 27—29.

§ 8.

Vidare föredrogos vart för sig konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 8, i anledning av väckta motioner om ändringar i akten om Nationernas förbund m. m.; och

nr 10, i anledning av väckt motion om åvägabringande av utredning och förslag angående återgång till majoritetsval i enmanskretsar vid val till riksdagens andra kammare.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 9.

Ang.
ändringar i
avlönings-
reglementet för
kommunikations-
verken.

Till avgörande företogs statsutskottets utlåtande, nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

Uti en till riksdagen avlåten, den 2 januari 1925 dagtecknad proposition, nr 2, vilken överlämnats till statsutskottet för förberedande behandling, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen att

1:o godkänna vid statsrådsprotokollet fogat förslag till kungörelse angående ändrad lydelse i vissa delar av avlöningsreglementet den 19 juni 1919 (nr 343) för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk;

2:o bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de övergångsbestämmelser, som i anledning härav kunde befinnas erforderliga;

3:o) besluta, att innehavaren av postmästarbefattning av klass 4, Hedda Helena Rosengren, skulle uppföras å övergångsstat med åtnjutande av de nu å ordinarie stat för henne bestämda löneförmåner; och

4:o) besluta, att antalet av följande befattningar vid postverket, telegrafverket och statens järnvägar skulle från och med den 1 juli 1925 utgöra:

a) Befattningar, avsedda i 1 § 1 mom. av avlöningsreglementet:

vid telegrafverket:

telefondirektör i Stockholm 1;

b) Befattningar, hänförliga till 21—30 lönegraderna av den vid avlöningsreglementet fogade tjänsteförteckningen:

vid postverket:

sekreterare i 24:e lönegraden 3
» » 26:e » 4

vid telegrafverket:

sekreterare i 24:e lönegraden 6
» » 26:e » 1
telefondirektör 1

vid statens järnvägar:

sekreterare i 24:e lönegraden 7
» » 26:e » 1.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta motioner, vilka ävenledes hänvisats till utskottet för förberedande behandling — motionerna I: 161 och II: 217 såvitt de ankomme på statsutskottets handläggning — nämligen:

inom första kammaren:

nr 99 av herr *Björnsson*;
nr 147, 148 och 177 av herr *Julin*;
nr 161 av fröken *Hesselgren*; och
nr 178 av herr *Linder*; samt

inom andra kammaren:

nr 63 av herrar *Leo* och *Werner*;
nr 150 av fröken *Wellin*;
nr 217 av herr *Hallén*; och
nr 261 av herr *Hansson* i Trollhättan.

Herrar Leo och Werner hade i sin motion föreslagit, att riksdagen måtte för sin del besluta, att lokomotiveldare, som av Kungl. Maj:t föreslagits till placering i 7:e lönegraden, i stället skulle upptagas i 8:e lönegraden.

I den av fröken Wellin väckta motionen hade föreslagits, att riksdagen måtte besluta, att telegrafexpeditörer vid telegrafverket samt förste telegrafexpeditörer skulle uppföras, de förra i 12:e och de senare i 15:e lönegraden i stället för de av Kungl. Maj:t föreslagna lönegrader resp. 11:e och 12:e.

Utskottet hemställde, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning ävensom herrar Leos och Werners motion och fröken Hesselgrens och herr Halléns förenämnda motioner, i vad sistnämnda motioner avsåge semester för vissa befattningshavare, samt med avslag å samma motioner i övrigt, i den mån de avsåge befattningshavare vid kommunikationsverken, ävensom å herr

*Ang.
ändringar i
avlönings-
reglementet för
kommunikations-
verken.
(Forts.)*

Ang.
ändringar i
avlönings-
reglementet för
kommunikationsverken.
(Forts.)

Björnssons, herr Julins, herr Linders, fröken Wellins och herr Hanssons i Trollhättan ovanberörda motioner måtte

a) med tillämpning från och med den 1 juli 1925 godkänna vid utlåtandet fogat förslag till kungörelse angående ändrad lydelse i vissa delar av avlöningsreglementet den 19 juni 1919 (nr 343) för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk jämte förslaget bifogad tjänsteförteckning;

b) medgiva, att lokomotiveldare vid statens järnvägar, vilken med tillämpning av de i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 (nr 343) intagna bestämmelser om tillgodoräknande av tjänstetid kunde anses hava tillhört den för lokomotiveldarbefattning avsedda lönegradens högsta löneklass i fyra år och uppnått en levnadsålder av 40 år, finge under de för uppflyttning i högre löneklass eljest föreskrivna villkor åtnjuta lön i närmast högre löneklass inom närliggande lönegrad, såsom om denna senare löneklass tillhörde den för lokomotiveldare bestämda lönegraden;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med de av utskottet förordade grunder, utfärda de övergångsbestämmelser, som i anledning härav kunde finnas erforderliga;

d) besluta att innehavaren av postmästarbefattning av klass 4, Hedda Helena Rosengren skulle uppföras å övergångsstat med åtnjutande av de nu å ordinarie stat för henne bestämda löneförmåner; och

e) besluta, att antalet av följande befattningar vid postverket, telegrafverket och statens järnvägar skulle från och med den 1 juli 1925 utgöra:

1. Befattningar, avsedda i 1 § 1 mom. av avlöningsreglementet:

vid telegrafverket:

telefondirektör i Stockholm 1;

2) Befattningar, hänförliga till 21—30 lönegraden av den vid avlöningsreglementet fogade tjänsteförteckning:

vid postverket:

sekreterare i 24:e lönegraden 3
» » 26:e » 4

vid telegrafverket:

sekreterare i 24:e lönegraden 6
» » 26:e » 1
telefondirektör 1

vid statens järnvägar:

sekreterare i 24:e lönegraden 7
» » 26:e » 1.

Reservationer hade likväl avgivits:

av herr *Widell* i fråga om föreståndarens för generaltullstyrelsens statistiska avdelning placering i lönegrad; och

av herr *Olsson* i Kullenbergstorp, vilken ansett, att utskottet bort hemställa om avslag å ovanberörda av herrar Leo och Werner väckta motion.

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Fröken **Wellin**: Herr talman! Under hänvisning till den motivering jag anfört i min motion nr 150, ber jag att få yrka bifall till densamma.

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Jag har vid det föreliggande statsutskottsutlåtandet tillåtit mig att foga en reservation beträffande utskottets behandling av herrar Leos och Werners motion rörande lokomotiveldarna vid statens järnvägar. Jag har nämligen funnit, att den s. k. lösning, som statsutskottet har givit det här föreliggande spörsmålet, har varit så pass egendomlig, ja rent av märkvärdig, att jag ansett mig böra sörja för att ett dylikt ärende icke, när det föredrages i kammaren, skulle helt och hållet och spårlöst komma att förbigås.

Det förhåller sig så, att utskottet här fastslår en princip i det nya lönereglementet, som icke förut funnits, den nämligen, att en person, som överhuvud taget har avlöning i en tjänstegrad, från vilken man genom befordran kan övergå till annan tjänstegrad, skall kunna erhålla ytterligare ett ålderstillägg utöver de nu gällande fyra ålderstilläggen sedan vederbörande uppnått en levnadsålder av 40 år och genomlupit alla ålderstillägg, som nu utgå i de olika löneklasserna.

När den nu gällande löneplanen första gången förelades riksdagen, mottogs de nog på alla håll med en viss häpnad på grund av dess oerhört många olika lönegrader och rum. Man betvivlade då starkt, huruvida denna lösning just var någonting, som var så oerhört överlägset det system, som förut hade tillämpats vid regleringen av lönerna för statens tjänstemän och befattningshavare. De, som förfäktade den nya löneplanens företräden, gingo emellertid alla in för ett avgörande skäl, och det skälet var, att det nya systemet var så oerhört mycket klarare och bestämdare än det gamla. Om man hade den nya löneplanen uppslagen för sig, skulle man nämligen, påstod man, genast kunna se, vad en befattningshavare skulle ha i lön, om man blott visste vilken lönegrad vederbörande var hänförd till. Detta var ju obestriddigen en fördel, det får jag ju säga. Men trots den fördelen ha ju emellertid åtskilliga små rubbningar här och där vidtagits och särskilt vid befordringar och dylikt. Men i stort sett var ju dock denna fördel oomtvistlig.

Vad åstadkommer man nu med det här förslaget? Jo, man kastar helt och hållet bort den där ledande principen, ty här har man gått in för att de här ifrågakarande befattningshavarna skola kunna övergå till en annan lönegrad. Man kan inte, hur man än vindicerar saken, komma ifrån, att dessa befattningshavare, när de uppnått 40 års ålder, i själva varket komma att övergå till närmast högre liggande lönegrad blott genom de oskyldiga orden att de skola »åtnjuta lön i närmast högre löneklass». En sådan bestämmelse finnes inte på något annat område ännu. Men kan man verkligen inbilla sig att ett införande av en sådan här bestämmelse icke skulle ha några följder med sig i fortsättningen? Kunna inte andra lönegrupper, inom vilka befordringsförhållandena till följd av kanske deflation eller andra orsaker ha stagnerat, kanske komma att säga: ja, befordringsförhållandena inom vår grupp äro nu så dåliga, att vi naturligtvis också böra kunna använda oss av samma skäl och ha samma rätt att rycka upp i en högre lönegrad som dessa lokomotiveldare. Det hela kommer att medföra att även andra grupper av befattningshavare komma att framställa anspråk på att få komma upp till en högre lönegrad än de rätteligen böra tillhöra. Nu skall jag alls inte tvista om, huruvida lokomotiveldarna i och för sig äro ställda i rätt lönegrad. Den saken förmår jag icke att intränga i. Men däremot vågar jag påstå, att om man inbillar sig, att man kan begränsa det här undantagsförhållandet till blott och bart lokomotiveldarna, så kommer man nog att göra ett synnerligen stort felslut. Ty man behöver inte alls ha varit med länge här i riksdagen för att få den erfarenheten, att vederbörande aldrig underlåta att till förmån för sina önskingar anföra allt vad de kunna påvisa att man i riksdagen och på andra håll har gjort för andra grupper. Man må

*Ang.
ändringar i
avlönings-
reglementet för
kommunikations-
verken.*

(Forts.)

Ang.
ändringar i
avlönings-
reglementet för
kommunikations-
verken.
(Forts.)

omgärda den här föreslagna bestämmelsen hur man vill. Man kommer dock icke ifrån att man, om man vid 40 års ålder icke är befordrad, genom dessa bestämmelser har rätt och skäl att begära att få övergå till närmast högre liggande lönegrad. Det är just denna sak, som jag funnit vara så utomordentligt betänklig att gå med på, att jag icke hesiterat för att stå såsom ensam reservant. Jag hade kanske inte gjort det, om jag inte, som jag tyckte, varit i gott sällskap. Kungl. Maj:t och lönenämnden ha nämligen stått på samma ståndpunkt. Om man slår upp betänkandet och läser på sid. 15, där Kungl. Maj:ts yttrande är infört, så finner man också, att det just är, för att man har hesiterat för följderna av ett dylikt avsteg från nu gällande löneplan som Kungl. Maj:t inte kunnat gå med på detsamma. Här säges också att skall man överhuvud taget vidtaga någonting, så får det ske i större sammanhang och med större överblick över det hela, och i det yttrandet, som departementschefen har gjort, instämmer jag till fullo. Det är också därför, som jag icke fann det skälet, som statsutskottet särskilt åberopat för den här ifrågavarande ändringen, nämligen att lokomotiveldarebefattningen, synnerligast vid de nya stora lokomotiven vid statsbanorna, är en särskilt tung befattning, i och för sig bärande. Ty är det så, att en person vid äldre år svårigen står ut med det tunga arbetet, vinner man ju inte någon lösning av frågan genom att gå till väga på det sätt utskottet har föreslagit. Arbetet blir ju precis lika tungt ändå. Skall något göras för att avhjälpa det förhållandet, får nog något annat tillgripas, exempelvis någon slags övergång till någon lindrigare befattning, naturligtvis med bibehållande av löneförmånerna. Man kunde kanske tänka, att en itudelning av gruppen kunde få äga rum just med hänsyn till arbetets olika art och erforderliga kvalifikationer. Jag vill emellertid, som sagt, icke inlåta mig på den saken. Vad jag vill trycka på, det är detta, att ha vi nu börjat riva itu den nya löneplanen och riva itu den grundligt såsom här föreslås, torde det inte vara någon tvekan om att det kommer en fortsättning, och ingen vet väl, hur det kommer att gå i denna fortsättning.

Jag skall inte vidare uppehålla mig vid denna sak. Jag anser mig dock, till följd av den stora betydelse jag tillägger densamma, vara försvarad med att inför kammaren, så gott jag kunnat, hava klarlagt denna betydelse; det blir sedan kammarens sak att taga den ståndpunkt, som den anser vara den rätta i ifrågavarande ärende.

Jag skall för min del, herr talman, be att få yrka avslag å utskottets hemställan under b). Jag skall vidare anhålla, att som en följd av detta yrkande den på sidan 19 mitt i tredje stycket förekommande punkten: »åtminstone icke med mindre alldeles särskilda omständigheter motivera en sådan åtgärd» måtte utgå, samt att sista meningen i samma stycke i stället för den av utskottet föreslagna erhåller följande lydelse: »Med hänsyn härtill har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka de av herrar Julin, Hansson i Trollhättan samt herrar Leo och Werner i särskilda motioner framförda yrkandena å förbättrade löneförmåner för dels vissa befattningar inom åttonde lönegraden, såsom postexpeditörer, stationsskrivare, telegrafassistenter m. fl. befattningar, dels vissa maskinist- och montörbefattningar inom statens vattenfallsverk, dels lokomotiveldare vid statens järnvägar.» Jag yrkar vidare, att de två därpå följande styckena måtte utgå samt att i klämman förutom herr Björnssons, herr Julins, herr Linders, fröken Welins och herr Hanssons i Trollhättan motioner måtte medtagas herrar Leos och Werners motion. Utöver denna förändring torde punkten b) i klämman utgå och punkten c) betecknas med b) o. s. v.

Jag ber, herr talman, att dessa förändringar måtte vidtagas i utskottets motivering och kläm.

Häruti instämde herr *Magnusson* i Tumhult.

*Ang.
ändringar i
avlönings-
reglementet för
kommunikations-
verken.
(Forts.)*

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Jag skall fatta mig mycket kort. Beträffande den speciella detalj, som herr Olsson i Kullenbergstorp resonerat om, då han framställt avslagsyrkande på det lilla tillmötesgående, utskottet visat mot motionärerna herrar Leo och Werner, får man lov att komma ihåg en omständighet i första rummet, den nämligen, att då den nya löne regleringen bestämdes, eldarnas placering i löneskalan avvågs med hänsyn därtill, att i regel alla eldare borde efter en relativt kort tid befordras till lokomotivförare. Sedermera har på grund av flera omständigheter, dels depressionen, som åtföljde kristiden, dels övergången till tyngre lokomotiv med deras större dragkraft, dels slutligen den elektrifiering, som ägt rum på en del håll redan och nu håller på att fullbordas på linjen Göteborg—Stockholm, det blivit så, att de nuvarande eldarna ha mycket dåliga befordringsutsikter, och dessa torde bli ännu sämre under de närmast kommande åren. Man torde då också ha anledning erinra om, att tvenne av järnvägsstyrelsens på detta område mest sakkunniga ledamöter, vilka hava närvarit vid järnvägsstyrelsens behandling av personalens framställning, nämligen dels förre maskininspektören, numera byråchefen, och dels souschefen vid statens järnvägar, vilka båda äro experter i fråga om förhållandena vid maskinavdelningen, hava ansett, att personalens krav borde tillmötesgåas.

Jag har vidare ett litet argument till, kanske två, som måhända kunna väga något för herr Olsson i Kullenbergstorp. Man har även vid de enskilda järnvägarna, där förhållandena äro i stort sett analoga med dem vid statsbanorna, beräknat, att varje lokomotiveldare skulle bli förare inom ett relativt litet antal år. Där har man numera i avtal gått in för bestämmelser, som äro för personalgruppen i fråga fördelaktigare än vad utskottet ansett sig kunna vara med om, därför att befordringsmöjligheterna försämrats. Jag har här med mig ett avtal rörande några järnvägar i Småland. Jag kan inom parentes nämna, att en av dessa järnvägars ledande män suttit med på fjärde avdelningen och själv konstaterat detta förhållande. Det heter i en not till lönegrupperingsförteckningen, att lokomotiveldare tilldelas tre år efter erhållen högsta lön enligt grupp 2 lön enligt tredje lönegraden i grupp 4, d. v. s. lokomotivförarelönegraden. — Vi ha inte gått så långt. Vi hava sagt, att eldarna böra komma i fråga till uppflyttning, när de stått i sin högsta löneklass i fyra år för det första samt dessutom att eldare skall hava fyllt 40 år, innan han kommer i åtnjutande av denna fördel. Jag skulle vilja fråga, om inte kamraterna i kammaren kunde vara ense om, att statsutskottet i denna punkt varit mycket försiktigt, då det inte gått ens så långt som vad man gjort vid förda förhandlingar vid de enskilda järnvägarna landet runt. Nu vet jag, att herr Olsson i Kullenbergstorp skall säga, att lönerna vid de enskilda järnvägarna äro mindre, men jag tycker, att herr Olsson inte skall tala om den saken, eftersom han överhuvud taget vill göra gällande, att genom en förhöjning av lönerna man inte kan hjälpa dessa människor, ty arbetet är ju lika tungt ändå. Han har själv avfört den frågan från dagordningen. Om han emellertid det oaktat skulle komma upp, så får jag kanske säga, att åtminstone vid några av de största enskilda järnvägarna i Sverige det är på det sättet, att om man räknar riktigt noga, det icke lär vara så synnerligen stora differenser mellan lönerna för statsbanornas personal och för personalen vid de enskilda järnvägarna, att det kan förtjäna dragas fram i detta sammanhang.

Herr talman! Jag skall med dessa få ord be att få yrka bifall till vad utskottet hemställt.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Med anledning av vad statsutskottets ärade vice ordförande anförde och det nya skäl, han kom med, vill

Ang.
ändringar i
avlönings-
reglementet för
kommunikations-
verken.
(Forts.)

jag säga, att vi fingo det till livs i statsutskottet; det var sålunda intet nytt för mig. Jag tillät mig vid utskottsbehandlingen säga, att jag förstod inte, att befattningshavarna vid de enskilda järnvägarna kunde påstå, att det var så oerhört mycket sämre vid dessa järnvägar än vid statens. Det är icke så länge sedan som en strejk just vid de enskilda järnvägarna var allvarligt på tal. Detta tyder inte på att löneförhållandena där äro lika bra som de vid statens järnvägar.

Om man löstrycker en enda bestämmelse i ett löneavtal, är det mycket lätt att peka på denna och säga, att den speciella bestämmelsen är fördelaktigare sedd blott isolerad, men ser man över hela fältet, blir det kanske något helt annat.

Jag ber nu att för kammarens ärade ledamöter få konstatera, att det jag huvudsakligen tryckte på, det uraktlät statsutskottets vice ordförande att yttra något om, det nämligen, att man genom den lösning, som här föreslås, river itu löneplanen. Det sade herr Anderson i Råstock inte ett ord om, och jag får väl då antaga, att han medgiver, att jag därvidlag har rätt. Det torde väl ändå vara synnerligen viktigt, när man fått en löneplan, som skulle vara stabil och skulle vara överhuvud taget klar, att man ägnade den delen av saken en liten smula uppmärksamhet.

Jag skall mycket gärna deklarerera, att jag godkänner en del av yttrandet i fråga om lokomotiveldarna. Men det är just det sätt att lösa denna fråga, som utskottet föreslår, som jag så starkt går emot. Jag finner det vara sådant, att det kommer att få mycket ledsamma konsekvenser för riksdagen. Det går jag inte ifrån. Jag skulle vilja ställa den frågan till statsutskottets vice ordförande: Är herr Anderson i Råstock beredd på att taga konsekvenserna beträffande andra lönegrupper, som genom deflationstiden och på grund av en del åtgärder fått försämrade befordringsmöjligheter, och låta dem på detta sätt, för att begagna herr Rydén's ord, taga klätterfötterna till hjälp och stiga upp i nya lönegrader? Det är det centrala i frågan. Jag är icke beredd på att vara med om något sådant. Jag tror, att kammaren borde ta sig en rätt allvarlig funderare, innan den går med på detta. Man kan nog lösa lokomotiveldarnas fråga utan att behöva tillgripa så utomordentligt drastiska medel, ty sådana bliva dessa medel just genom de följder de få. Det är detta jag ännu en gång vill understryka och som gör, att jag, herr talman, vidhåller mitt yrkande.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Jag skall inte trötta kammaren med något långt tal nu heller. Jag vill bara säga till herr Olsson i Kullenbergstorp, att de dubbla garantier, jag pekade på, nämligen först den, att eldarna skola stå i den för lokomotiveldarebefattningen avsedda lönegradens högsta löneklass i fyra år, betyder, att de ej passas in i någon direkt lönegrad, samt vidare att de skulle ha uppnått en levnadsålder av 40 år, båda äro ägnade att i sin mån icke skapa prejudikat så att man bryter sönder löneplanen. Det förhåller sig vidare på det sättet, att vi, då ju dessa frågor äro så krångliga och svåra att komma till rätta med, för att säkerställa oss riktigt ansågo oss behöva höra folk, som verkligen kunna dessa saker. Vi togo oss orådet före på avdelningen att höra ordföranden i kommunikationsverkens lönenämnd, herr Carl Gustaf Ekman. Han sade såväl privat till oss som även vid sammanträdet in pleno i utskottet, att denna lösning kunde han helt och fullt vara med på, därför att den ej verkade prejudicierande för andra grupper. Jag hoppas, att kammarens ledamöter finna detta meddelande tillräckligt.

Herr Rydén: Herr talman! Inom statsutskottet framställde jag den principiella invändning, som hr Olsson i Kullenbergstorp har gjort sig till målsman för, och jag kan inte neka till att jag fortfarande har vissa betänkligheter gent-

emot den lösning av lokomotiveldarnas lönefråga, som kompromissvis kommit fram i statsutskottet. Jag ansåg emellertid, att det är alldeles klarlagt, att lokomotiveldarna böra ha en förbättrad ställning inte minst med hänsyn till att arbetet på de stora moderna lokomotiven blivit så mycket tyngre än vad det tidigare var för eldarna. Jag ansåg därför, att motionen borde bifallas och att lokomotiveldarna borde flyttas upp i en ny lönegrad. Men då jag icke fick något stöd härför, och då lönesystemets fader förklarade, att han ansåg att en sådan lösning som den, vilken inom fjärde avdelningen i statsutskottet föreslogs, kunde anses tillräddig, tyckte jag det var bättre att få något än ingenting. Därför har jag icke framfört någon särmening inom utskottet.

Det finns inte här någon utsikt att få motionen igenom, ehuru motionen måste anses vara fullt berättigad. Lokomotiven ha ju utvecklats. De nya typerna av såväl snälltågslokomotiv som godslokomotiv draga ju dubbelt så stort antal vagnar ungefär som lokomotiven av äldre typer. Man vet ju dessutom, att i utlandet det är ganska vanligt, att man på de stora lokomotiven har två eldare. Jag menar då, att det vore fullt berättigat att här göra en omplacering av denna grupp just på grund av de förändringar i utvecklingen, som förekommit. Genom att ej nu taga utskottets hemställan skulle emellertid resultatet bli, att ingenting åtgjorts, och därför har jag ansett mig böra biträda utskottets hemställan. Vi få naturligtvis svara för det, och herr Anderson i Råstock och herr Ekman få svara för i fortsättningen, att inte lönesystemet blir på detta sätt söndertrasat, genom att man låter vissa grupper gå upp i andra löneklasser än dem, som tillhöra vederbörande lönegrad. Med de försäkringar, som äro afgivna av herr Anderson här och herr Ekman i statsutskottet, anser jag mig kunna biträda utskottets hemställan. Jag yrkar därför i den föreliggande situationen bifall till denna.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Blott ett par ord. Jag vill ännu en gång konstatera, att statsutskottets ärade vice ordförande inte hade några egentliga skäl att anföra emot mig, utan bara kröp bakom andra personer, som sagt, att de taga ansvaret. Det är mycket bra, att andra taga ansvaret, men hur långt taga de det? Det tror jag, att man har erfarenhet om, att när de inte kunna taga ansvaret längre, så säges det, att oförutsedda omständigheter ha inträffat. Jag tror därför, att det är bättre att stämma i bänken än i ån. Man har sagt, att den siste ärade talaren framhöll det, att lokomotiveldarna ha det dåligt ställt. Det har jag inte inlåtit mig på. Det är möjligt, att så är fallet, men det är en sak, som kan ordnas, och det behöver väl i varje fall, efter vad nu förekommit, icke taga mer än ett år, förrän den saken kan av Kungl. Maj:t tagas i övervägande, helst när Kungl. Maj:t säger, att detta kan tagas i ett större sammanhang. Jag vågar säga, att skola vi verkligen bryta itu en löneplan, så skall det vara utomordentligt starka skäl därför. Jag är på det högsta förvånad, att den, som är fader till denna löneplan, säger, att det betyder ingenting, att vi nu bryta sönder den. Det är verkligen vad som sker i detta fall.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Jag ber först att få fråga herr Olsson i Kullenbergstorp, när och var jag brukar söka skydd bakom andra i olika fall eller när jag icke vågat säga min mening i olika frågor. Jag tror, att den uppsyn, som kammarens ledamöter visa nu, när jag ställer den frågan, är tillräcklig som svar. Jag behöver icke säga mer om detta. Jag sade uttryckligen, att sådana frågor som dessa vore synnerligen svåra att komma till rätta med och att det var därför vi underställde den föreliggande frågan löneexperternas omdöme. Herr Olsson i Kullenbergstorp får ursäktas att, även om

Ang.
ändringar i
avlönings-
reglementet för
kommunikations-
verken.
(Forts.)

Ang.
ändringar i
avlönings-
reglementet för
kommunika-
tionsverken.

(Forts.)

han händelsevis någon gång går på samma linje som herr Rydén, jag säger, att dessa båda herrar icke äro i fråga om sättet att bena upp sådana här saker så pass hemma som de, vilka suttit i lönekommittén och sysslat med dessa saker i många år.

Då herr Olsson nyss stod nere i talarstolen, nämnde han, att han för sin del icke hade något emot att giva äldarna en något förbättrad löneställning. Han är alltså på det klara med, att något behöver göras. Men om man sedan frågar herr Olsson på vilket sätt och när han vill göra det, så blir det säkert på det sättet, att man får titta i månen — som man brukar säga — efter svaret.

Jag vill vidare säga, att det är inte bara herr Olsson i Kullenbergstorp och jag, som suttit i utskottet och talat om detta, utan även gamla erfarna arbetsgivare, som veta, att det inte går i längden att sätta sig mot rättvisa krav. Jag påstår, att det krav, som här föreligger, är rättvist och att detsamma omfattar en ganska liten grupp av personal. Hava herrarna icke värre konsekvenser att dragas med, så kunna edra samveten vara mycket lugna.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde först propositioner beträffande mom. a), nämligen dels på bifall till utskottets hemställan i detta moment, dels ock på bifall till berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den av fröken Wellin i ämnet väckta motionen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Vidare gav herr talmannen i fråga om mom. b) propositioner dels på bifall till utskottets i sistnämnda moment gjorda hemställan, dels ock på bifall till det av herr Olsson i Kullenbergstorp under överläggningen framställda yrkandet; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes emellertid av herr Olsson i Kullenbergstorp, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i mom. b) av utskottets förevarande utlåtande nr 33, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det av herr Olsson i Kullenbergstorp under överläggningen framställda yrkandet.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Slutligen blev efter herr talmannens därå framställda proposition utskottets hemställan i övrigt av kammaren bifallen.

§ 10.

Föredrogos vart efter annat:

statsutskottets utlåtanden:

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse till lantförsvaret av vissa statens järnvägar tillhöriga markområden;

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare medel för lån till egnahemsbyggnader för statens järnvägars personal vid Notviken och Ulriksdal;

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av förfallen del av statslån till Slite—Roma järnvägsaktiebolag m. m.; och

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående antalet av ordinarie befattningar såsom byrådirektör vid statens vattenfallsverk; samt

bankoutskottets utlåtande, nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl., i vad den angår pensions- och indragningsstaterna, jämte i ärendet väckta motioner.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 11.

Å föredragningslistan fanns härefter uppfört bankoutskottets utlåtande, nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dels säkerheten för ett Östra Centralbanans järnvägsaktiebolag år 1916 beviljat statslån, dels och reglering av Uddevalla—Lelångens järnvägsaktiebolags skuld till staten.

Punkten 1, angående säkerheten för ett Östra centralbanans järnvägsaktiebolag år 1916 beviljat statslån. *Ang. ett Östra centralbanans järnvägsaktiebolag beviljat statslån.*

I enlighet med vad Kungl. Maj:t föreslagit uti punkten 2 av en till riksdagen avlåten, den 20 februari 1925 dagtecknad proposition, nr 72, hemställde bankoutskottet, att riksdagen måtte medgiva, att Östra centralbanans järnvägsaktiebolag finge såsom säkerhet för ett nytt fast lån å högst 400,000 kronor och av beskaffenhet att kunna godkännas av fullmäktige i riksgäldskontoret använda de inteckningar å tillhopa 400,000 kronor, som vore fastställda i bolagets järnväg från Linköping till Vimmerby med förmånsrätt näst efter in-teckningar för tillsammans 2,260,000 kronor.

Vid punkten var likväl fogad reservation av herrar *Bäcklund* och *Höglund*, vilka ansett, att vissa i motionen omförmälda villkor bort fastställas vid den uppgörelse varom här vore fråga.

Efter föredragning av punkten anförde:

Herr Bäcklund: Herr talman, ärade kammarledamöter! Jag har tillsammans med herr Höglund fogat en reservation till utskottets utlåtande under punkt 1:o). Det gäller här statens lån till Östra centralbanan. Jag har i likhet med herr Höglund ansett, att en bestämmelse, som återfinnes på sid. 7 och som är fogad till bestämmelserna angående lån till Uddevalla—Lelångens järnvägsaktiebolag, skulle hava inryckts i bestämmelserna för transaktionen med Östra centralbanan. Det heter: »I likhet med vad som år 1924 stadgades i fråga om Hultsfred—Västervik—Åtvidaberg—Bersbo järnvägsaktiebolag, torde slutligen såsom villkor för reglering av Uddevalla—Lelångens järnvägsaktiebolags skuld till staten böra föreskrivas, att utdelning till aktieägarna i bolaget ej må verkställas, om bolagets ställning är sådan, att inbetalningen av närmast förfallande annuitet å statslånet därigenom omöjliggöres eller försenas, ävensom att bolaget endast efter av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall lämnat medgivande må inköpa andra järnvägar, förvärva aktier i andra järnvägsaktiebolag eller eljest vidtaga åtgärder, som innebära utvidgning av bolagets verksamhet.»

Ang. ett Östra
centralbanans
järnvägs-
aktiebolag be-
viljat statslån.

(Forts.)

Nog har det förefallit mycket egendomligt, att i en proposition, där det finnes uppgörelse ifrågasatt med tvenne järnvägsaktiebolag, man i det ena fallet tager med en sådan bestämmelse men i det andra fallet icke. Jag anser för min del, att det hade varit lika nödvändigt att taga med denna bestämmelse, när det gällde Östra centralbanan, som när det gällde Uddevalla—Lelångens järnvägsaktiebolag.

Såväl statsrevisorerna och bankoutskottet som riksgäldskontoret ha under de senaste åren försökt att få någon reda i förhållandena mellan de enskilda järnvägarna och staten. Förra året utformade vederbörande sålunda bestämmelserna, när det gällde Västerviksbanorna, på samma sätt, som nu kommer att tillämpas beträffande Uddevalla—Lelångens järnvägsaktiebolag. Av någon oförklarlig anledning, jag antager det är förbiseende på ett eller annat sätt, har denna bestämmelse icke kommit med, när det gällde Östra centralbanan. Där har man gått ifrån detta. Det är detta, herr talman, jag icke ansett vara riktigt. Har man gått in för litet skärpta bestämmelser för att om möjligt hålla reda på dessa järnvägar, som i stor utsträckning ha svårighet att klara sina annuiteter och räntor till staten, bör man inte på detta sätt året därefter taga bort en bestämmelse, som borde följa med vid alla nya uppgörelser.

År 1916 upplades för järnvägen ett nytt lån. Järnvägen hade icke kunnat fullgöra sina skyldigheter till staten och hade fått en skuld, utöver 1901 års lån på 1,710,000 kronor, den 31 december 1915 på 1,342,046 kronor 46 öre. Jag vill säga, att det var toppinteckningar, staten fick å sitt lån av 1,342,046 kronor 46 öre. För att ytterligare stärka detta, föreskrev 1916 års riksdag, att de inteckningar med bättre rätt, bolaget kunde få frigjorda på annat håll, skulle läggas som säkerhet för lånet hos riksgäldskontoret. Detta har inte skett. Det påpeka fullmäktige, såsom herrarna kunna konstatera i fullmäktiges yttrande. Bolaget har i stället, i den mån det fått sådana inteckningar frigjorda, använt dem för att få lån på annat håll. Nu har bolaget gjort en hemställan att saken skulle ordnas på sätt som föreslagits. Jag har ingenting emot, att statens mellanhavanden med Östra centralbanan ordnas på bästa möjliga sätt och enligt det sätt, som fullmäktige och Kungl. Maj:t föreslagit. Nu är det så, att botteninteckningen på 1,710,000 kronor släppes efter av staten. Den delas upp i två inteckningar, en på 1,425,000 kronor och en på 285,000 kronor. Den mindre av dessa släppes av staten för att av bolaget användas till ett obligationslån hos en privatbank. Sedan får staten i stället två inteckningar, en på 100,000 kronor i en järnväg och en på 50,000 kronor i en annan. Men dessa inteckningar äro icke botteninteckningar, utan de ligga i toppen, ligga avsevärt sämre än denna inteckning på 1,710,000 kronor, som är en botteninteckning. Jag anser för min del, att härigenom har statens intresse icke blivit på långt när så tillgodosett som tidigare. Om man emellertid släpper efter för att göra det möjligt för bolaget att bättre ordna sin ekonomi, bör det dock föreskrivas, att bolaget icke har rätt att utdela av vinstmedlen till aktieägarna och inte heller har rätt att köpa andra järnvägar och engagera sig i sådana företag utan att höra Kungl. Maj:t. En bestämmelse av sådant innehåll borde alltid följa med dessa transaktioner. Jag vill påpeka, att denna järnväg så sent som 1920 köpte en annan järnväg, Bjärka-Säby—Åtvidaberg, samt att bolaget också förhyrt en båt, som går i trafik på ett par sjöar i Östergötland och som visar förlust.

När det gäller ett bolag, som åtnjuter statslån, icke bara mot botteninteckningar utan även toppinteckningar, borde det väl vid ändringar av gällande villkor för statslånet föreskrivas, att sådana transaktioner som köp av andra järnvägar, aktieteckning i främmande bolag och förhyrning av båtar o. dyl. skola underställas prövning av staten. Det är det som gjort, herr talman,

att jag ansett att omförmälda bestämmelse borde införas inte bara när det gäller Uddevalla—Lelångens järnvägsaktiebolag och Västerviksbanorna, för vilka förslaget är infördt sådan bestämmelse, utan även när det gäller ifrågasvarande järnväg, Östra centralbanan. Då emellertid Kungl. Maj:t inte upptagit den bestämmelsen i propositionen, kan jag förstå, att det kan sättas i fråga, huruvida herr talmannen kommer att framställa proposition på ett yrkande i denna riktning av mig. Därför måste jag, herr talman, välja en annan väg för att försöka få en rättelse till stånd, den nämligen att begära återremiss till utskottet av frågan, varigenom denna bestämmelse skulle kunna komma med i ett utlåtande, som sedermera inkommer till kammaren.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka återremiss på ärendet vad beträffar punkt 1:o) i förevarande utlåtande.

Med herr Bäcklund förenade sig herr Höglund.

Chefen för kommunikationsdepartementet herr statsrådet **Larsson**: Herr talman, mina herrar! Med anledning av herr Bäcklunds anförande och det yrkande han ställde skall jag be att få yttra ett par ord.

Jag vill då först säga, att Kungl. Maj:t har icke haft någon särskild anledning att i fråga om Östra centralbanan upptaga det villkor, som herr Bäcklund nu har ansett böra vara med. Jag vill vidare fästa kammarens uppmärksamhet på det förhållandet, att det är en väsentlig skillnad mellan Östra centralbanans järnvägsaktiebolag och Uddevalla—Lelångens järnvägsaktiebolag. Det förstnämnda bolaget, som det nu är fråga om, har hittills fullgjort sina inbetalningar till riksgäldskontoret. Det har betalt räntor och annuiteter med undantag för 1924. Däremot har Uddevalla—Lelångens järnvägsaktiebolag icke kunnat betala någonting efter 1913. Det är alltså en väsentlig skillnad. Nu vill jag gärna erkänna, att de villkor, herr Bäcklund yrkat på, utan vidare kunnat införas även beträffande Östra centralbanan. Men jag tror inte, att införandet av dessa villkor spelar någon som helst roll, i all synnerhet som ju propositionen är ställd på det sättet, att riksgäldsfullmäktige skola pröva villkoren för det nya lånet och sålunda ha möjlighet se till att statens säkerhet i detta fall ej äventyras.

Herr talman! Jag yrkar bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen framställde först propositioner beträffande yrkandet om ärendets återförvisande till utskottet för ny behandling, nämligen dels på bifall till berörda yrkande, dels ock på avslag därå; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Bäcklund, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren avslår yrkandet att punkten 1) av bankoutskottets förevarande utlåtande nr 23 skall återförvisas till utskottet för ny behandling, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit berörda yrkande.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för

Ang. ett Östra centralbanans järnvägs-aktiebolag beviljat statslån. ja-propositionen, vadan kammaren avslagit yrkandet om ärendets återförvisande till utskottet för ny behandling.

Härpå framställde herr talmannen proposition på bifall till utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan; och fattade kammaren beslut i enlighet härmed.

(Forts.)

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 12.

Föredrogos vart för sig:

bankoutskottets utlåtanden:

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utvidgad pensionering av sjuksköterskor;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsrätt för vissa befattningshavare vid statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa; och

nr 27, i anledning av väckt motion om beredande av högre pensioner åt vissa kommunalt eller f. d. kommunalt anställda barnmorskor; samt

första lagutskottets utlåtande, nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag i anledning av Sveriges anslutning till de internationella konventionerna angående godsbefordring å järnväg samt angående befordring å järnväg av resande och resgods.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 13.

Ang. ändrad lydelse av 19 kap. 17 och 22 §§ strafflagen. Vidare upptogs till behandling första lagutskottets utlåtande, nr 20, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 19 kap. 17 och 22 §§ strafflagen, dels ock en i anledning av propositionen väckt motion.

Genom en den 20 februari 1925 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 61, vilken behandlats av första lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse av 19 kap. 17 och 22 §§ strafflagen.

Härigenom förordnas, att 19 kap. 17 och 22 §§ strafflagen, 17 § i dess lydelse enligt lagen den 5 mars 1915 och 22 § i dess lydelse enligt lagen den 4 juli 1910, skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

17 §.

Sprider — — — — — sex år.

Bryter någon veterligen emot de föreskrifter, som till förekommande eller hämmande av kreaturssjuka givna äro: kommer sjuka av den gärning; dömes till fängelse eller till straffarbete i högst ett år. Äro omständigheterna mildrande eller kommer ej sjuka av gärningen; vare straffet böter från och med femtio till och med ett tusen riksdaler.

22 §.

Den, som uppsåtligen, genom vårdslöshet, oförsiktighet eller försummelse, är vållande till eldskada å annans egendom eller till förödelse därå efter ty i 6 §

sägs, eller till skeppsbrott, eller till sådan skada eller översvämning, som i 11 § nämnd är, eller därtill att fara uppstått för begagnande av verk, byggnad eller anläggning, som i sist sagda paragraf omförmäles, eller till utspridande av smittsam och farlig kreaturssjuka; straffes med fängelse i högst sex månader eller böter.

Ang.
ändrad lydelse
av 19 kap.
17 och 22 §§
strafflagen.
(Forts.)

Är någon, på sätt nu sagt är, vållande till skada å fyr- eller känningsbåk eller annat sådant tecken, som i 10 § nämnt är, eller till fara för utspridande av smittsam och farlig kreaturssjuka; straffes med böter. För dylikt vållande till skada, hinder, uppehåll eller fara, som i 12 eller 13 § omförmäles, eller till skada, som i 15 § sägs, vare bot högst tvåhundra riksdaler.

Vad — — — — njuta.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, av trycket utkommit i Svensk författningssamling.

I samband med denna proposition hade utskottet till behandling förehäft en av herr *Månsson* i Erlandsro *m. fl.* inom andra kammaren väckt, likaledes till lagutskott hänvisad motion, nr 282, i vilken hemställts, att 17 § i det genom propositionen framlagda lagförslaget måtte erhålla viss i motionen angiven lydelse.

Utskottet hemställde, att riksdagen, med avslag å ovanberörda motion, måtte bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Uti en vid detta utlåtande fogad reservation hade herrar *Lyberg*, *Lindley*, *Jansson* i Edsbäcken, *Johansson* i Brånalt, *Johanson* i Huskvarna och *Carlson* i Mölndal förklarar, att de inom utskottet hemställt, att 19 kap. 17 § strafflagen skulle, med anledning av förevarande proposition och i enlighet med den i ämnet väckta motionen, erhålla följande lydelse:

17 §.

Sprider — — — — sex år.

Bryter någon veterligen emot de föreskrifter, som till förekommande eller hämmande av kreaturssjuka givna äro: kommer sjuka av den gärning; dömes till fängelse eller till straffarbete i högst ett år. Äro omständigheterna mildrande eller kommer ej sjuka av gärningen; vare straffet böter från och med tio till och med ett tusen riksdaler.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid anförde:

Herr *Månsson* i Erlandsro: Herr talman, mina damer och herrar! Den vid utlåtandet fogade reservationen grundar sig på den av mig och tre andra ledamöter av kammaren väckta motionen. Syftet med denna motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition har ingalunda varit att förringa betydelsen av de skärpta straffbestämmelser, som föreslagits i ifrågavarande proposition, utan man har velat lämna de dömande myndigheterna tillfälle att i de fall, där de anse, att mildrande omständigheter föreligga, kunna ådöma lägre straff.

För att kammarens ärade ledamöter skola få tillfälle att taga kännedom om den massa föreskrifter, som utfärdats av länsstyrelserna, är jag i tillfälle att visa ett 40- eller 50-tal föreskrifter, som utfärdats med anledning av förekomsten av mul- och klövsjukan under de sista månaderna. Nu säger utskottet, att motionärernas förslag, att straffet skulle sättas till lägst 10 kronors böter, skulle innebära ett försvagande av det nuvarande straffskyddet och att det redan av denna anledning icke kan av utskottet förordas. Att konstatera på vad sätt sjukdomen kommer, det har många gånger varit svårt, och jag tror, att det är omöjligt att avgöra, vilka gränser skola dragas härvidlag. Bland de

Ang.
ändrad lydelse
av 19 kap.
17 och 22 §§
strafflagen.
(Forts.)

föreskrifter, som utfärdats, gälla vissa smittade gårdar och andra sådana ställen, som äro varskodda och misstänkta förklarade. Jag skall icke genomgå de många bestämmelserna utan endast lämna kammaren upplysning om några av de bestämmelser, som gälla varskodda gårdar. Bland annat innehålla de, att vid mjölktransport kärnen skola vara kalkade varje dag, innan de föras till mjölkbordet och att mjölkbordet varje dag skall bestrykas med kalk. Det är kanske bekant, att det finnes många leverantörer som ha mjölkbord tillsammans. Mjölken skall kanske forslas till allmän väg, där mjölkskjutsen går fram, och leverantörerna ha kanske sig emellan uppgjort, att de var sin dag skola kalka mjölkbordet. Men de leverantörer, som ha en eller två kor och nödgas vara ute på arbete, komma kanske en dag att försumma att kalka mjölkbordet. Med de bestämmelser som föreslagits i propositionen skulle då icke de dömande myndigheterna ha möjlighet att döma till lägre böter än 50 kronor för en sådan försummelse. Det kan synas onödigt hårt.

Det har även utfärdats andra bestämmelser såsom till exempel de som röra mejerierna, att mjölkenskarna icke ha lov att lämna vagnarna. Men det kan hända en eller annan gång kanske, att det blir något fel med tygeln eller dylikt, så att kusken nödgas hoppa av vagnen, oaktat han vet, att det är mot gällande föreskrifter, men han gör det för att förekomma en större skada, som eljest kunde uppstå. Då är han emellertid förfallen till 50 kronors böter minst. Med det straffminimum, som föreslås i motionen, ha vi endast velat bereda de dömande myndigheterna tillfälle att under sådana förhållanden mildra straffet i överensstämmelse med den grad av brottslighet, som kan anses åvila den brottsliga handlingen.

Det har icke varit främmande för oss i Skåne heller, att medicinalstyrelsens herrar, då de varit på inspektion, icke så noga iakttagit de föreskrifter, som utfärdats att gälla, och jag skall, herr talman, med dessa ord be att få yrka bifall till reservationen.

Herr af Ekenstam: Herr talman! Det kan ju alltid ha sina svårigheter att bestämma straffsatserna, så att i praktiken de må utgöra lämpligt och tillräckligt straffhot. Vad angår den fråga, som här förekommer, så veta vi ju alla, att det gäller en kreatursfarsot av den mest omfattande och svårartade beskaffenhet, en farsot, som kostat och kostar enskilda personer och staten oerhörda summor, en farsot, som icke ännu kan anses vara på avgörande sätt begränsad och som därför alltjämt hotar att gå ut över andra stora delar av vårt land. Det är väl icke då underligt, att under sådana förhållanden man vill söka göra sitt yttersta för att se till, att de försiktighetsmått, som äro nödvändiga och stadgade, må iakttagas och att följaktligen den stora fara, som kan finnas för farsotens spridande, må göras så liten som möjligt. Det är därför som här i 17 § av 19 kap. strafflagen ett så högt straffminimum som 50 kronor blivit föreslaget. Men det gäller endast och allenast för de personer, som veterligen, d. v. s. med vett och vilja övertråda de bestämmelser, som lämnats för att i möjligaste mån hindra smittfaran.

Jag hemställer till kammaren, om icke, då som i detta fall så oerhörda värden stå på spel, och då den yttersta försiktighet är av nöden för att man må kunna åstadkomma något effektivt för att hindra farsotens spridning, det är nödvändigt att gentemot dem, som med öppna ögon, med vett och vilja bryta mot stadgandena, ha en straffsats, som på dem kan hava avskräckande inverkan.

Då den förre ärade talaren talade om kalkning och försummelse av att göra mjölkvärden rena, så syntes det mig, som om han på ett rätt betänkligt sätt förblandade vad som kan inträffa av oaktsamhet och glömska och vad lagen talar om som ett veterligt överträdande av de bestämmelser, som äro givna.

Det är visserligen sant, att i några enstaka fall man väl kan tycka, att den straffsats, efter vilken kan dömas, är något sträng, men jag är fullkomligt övertygad om, att skulle genom en förmildring av straffsatsen oförsiktigheten och liknöjdheten ökas och smittfaran gå ut över nya stora delar av landet, komma förvisso landets inbyggare med allt skäl säga, att här ha icke statsmakterna såsom sig bort sett till landets sanna bästa. Det är därför lagutskottets majoritet ansett sig kunna gå med på det förslag, som Kungl. Maj:t avlämnat, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till lagutskottets förslag.

*Ang.
ändrad lydelse
av 19 kap.
17 och 22 §§
strafflagen.
(Forts.)*

Herr **Jansson** i Edsbäcken: Herr talman! Alla inom utskottet, såväl majoriteten som minoriteten, ha varit ense om att allt vad göras kan i straffskärpningsavseende bör göras i möjligaste mån för att man skall kunna mota den smittfara, som kan uppstå. Vi reserverar ha emellertid ansett, att böterna böra kunna sänkas till 10 kronor, och även den siste talaren ansåg, att 50 kronors straffminimum är under vissa förhållanden väl högt tilltaget. Nu skulle det kunna inträffa, att i ett fall med synnerligen förmildrande omständigheter domaren icke skulle kunna utdöma mindre straff än 50 kronors böter, och det komme kanske att träffa en fattig tjänarinna eller drängpojke, som gjort en förseelse. Det synes mig, att vi icke kunna vara med om att sänka bötesmaximum utan endast minimum och om förmildrande omständigheter föreligga, bör det ligga i domarens hand att icke ålägga 50 kronors bötesstraff. Vi känna väl alla till att om man har en stor marginal att röra sig inom, är det sällan domaren använder sig av det lägsta straffet. Därför är det icke någon fara att sätta minimistraffet till 10 kronor, ty domaren har i sin hand att efter omständigheterna höja eftersom skäligt är. Jag ber med dessa ord, herr talman, att få yrka bifall till vår reservation.

Herr **Lindley**: Herr talman! Jag har icke kunnat vid behandlingen av detta ärende i lagutskottet komma till annan uppfattning än den, som blivit uttryckt i reservationen, och det av olika orsaker. Det föreliggande förslaget från Kungl. Maj:t har ju tillkommit efter framställning från medicinalstyrelsen och avsikten har varit att få fram en böteslatitud, som är sådan, att man kan tillmätta ett strängare bötesstraff och därigenom komma undan att tillgripa frihetsstraffet. Nu har i sammanhang därmed föreslagits minimistraffsatsens höjande till 50 kronor. Enligt den gamla lydelsen av ifrågavarande 17 § var 50 kronors böter straffminimum i ringare fall, då sjuka kom av den brottsliga gärningen, men endast 5 kronor, då sjuka icke kom därav. Enligt propositionen föreslås 50 kronors böter som straffminimum, då omständigheterna äro mildrande och även om sjuka icke kommit av gärningen. Jag kan icke finna, varför man skall gå på en höjning av bötesminimum till 50 kronor även i det senare fallet. Herr af Ekenstam talade om att det gällde att bekämpa farsotens spridning och att det kostat det allmänna och enskilda oerhörda summor. Här kommer man genom att höja bötesminimum med ytterligare pålagor, som tungt komma att drabba den enskilde.

Jag ser icke, varför det skall vara så, och enligt min mening blir det oerhört svårt för en domare att avgöra, vart den brottsliga gärningen skall hänföras, om den skall behandlas enligt 17 § eller 22 §. I 17 § sägs det, att »äro omständigheterna mildrande eller kommer ej sjuka av gärningen, vare straffet böter fr. o. m. femtio till och med ett tusen riksdaler», men i 22 § säges det, att »den, som uppsåtligen, genom vårdslöshet, oförsiktighet eller försummelse, är vållande — — — till utspridande av smittsam och farlig kreaturs-sjuka, straffes med fängelse i högst sex månader eller böter». Då kan straffsatsen enligt denna senare § således gå ned till endast 5 kronors böter. Jag ser icke någon reda i detta, och då man gått med på att giva möjlighet för

Ang.
ändrad lydelse
av 19 kap.
17 och 22 §§
strafflagen.
(Forts.)

domaren att utmäta bötesstraffet upp till 1,000 kronor, synes det mig att man gott kan fastställa ett lägre minimum för den, som visserligen vederligt, men under mildrande omständigheter brutit mot givna föreskrifter, så att han kan tillmätas ett lägre efter gärningens art lämpat bötesstraff.

Detta angår för övrigt icke bara Skåne eller de erövrade provinserna, som man brukar kalla dem, utan hela landet. I mitt eget län har det i januari månad, när farsoten var som värst, utfärdats icke mindre än fyra kungörelser i fråga om mul- och klövsjukan, och jag undrar, om icke med de nya bestämmelserna vi kunna få se någon nitisk landsfiskal i oträngt mål stämma folk för att få dem dömda till oerhörda böter där uppe. Den 27 januari utfärdades en kungörelse, enligt vilken kreatursägare skall dels »övervaka, att ingen, som icke ovillkorligen behöves för djurens vård, beträder ladugårdar eller stallar eller kommer i beröring med djuren eller deras skötare», dels ock tillse, »att ladugårdspersonalen väl aktar sig för umgänge med personer, som icke tillhöra gården, och att kreatursuppköpare, gårdfarihandlare och andra främmande avvisas från gården». Jag skulle vilja fråga mina lantbrukande länskamrater, i vilken utsträckning de kunna lyda den kungörelsen. I länskungörelserna bestämmes straffet till *lägst* 50 kronors böter, om sjuka kommit av gärningen.

Då vi se detta, är det alla skäl att, då vi givit myndigheterna möjlighet att klämma efter med upp till 1,000 kronors böter, vi också giva dem möjlighet att, då ingen fara kommit av gärningen, ådöma ett lägre straff, så att det icke verkar som ren utpressning.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få förena mig med motionären och yrka bifall till reservationen.

Med herr Lindley förenade sig herr *Herou*.

Herr **Jönsson** i Revinge: Herr talman, mina damer och herrar! Jag ger härads hövding af Ekenstam fullständigt rätt uti att mul- och klövsjukan är en synnerligen farlig sjukdom och att särskilt Skåne lider svårt av densamma. men det är en rätt allmän uppfattning där, att provinsen lider minst lika mycket av alla de föreskrifter, som utfärdats för mul- och klövsjukans bekämpande. Och säkert är, att det är mycket svårt för dem, vilka drabbats av sjukdomen, att låta bli att bryta mot de föreskrifter, som utfärdats av myndigheterna.

För att belysa detta mitt påstående skall jag taga ett konkret exempel. Jag skall taga mig själv. Jag har på min gård i Skåne mul- och klöv sjuka. Länsstyrelsen har velat bereda de smittade gårdarna tillfällen att kunna bedriva vårarbetet, då den tiden kommer, och fördenskull utfärdat den bestämmelsen, att om en skjuts från en mul- och klöv sjukesmittad gård måste passera landsvägen, får den göra det, om körsvennen för varje gång gör ordentlig desinfektion av hästar och åkdon. Nu är gårdens belägenhet sådan, att jag måste för att komma ut på fälten passera landsvägen och, om jag icke blir förklarad fri från smitta tills vårarbetet skall börja, så är jag övertygad om att min dräng, som är en rask karl och vill att arbetet skall gå undan, kommer att bryta gång på gång mot bestämmelserna. Ty om han skall verkställa desinfektion av hästar och åkdon varje gång han skall passera vägen för att komma ut på fälten, så hinner han icke annat. Jag tror för övrigt icke, att en eventuell uraktläthet, av det slag jag förutser, kommer att ha till följd ett spridande av mul- och klöv sjuka, ty han kommer sannolikt icke i beröring med andra människor ute på fälten, och sålunda bör det i sådana fall vara tillräckligt, att det blir 10 kronors böter för varje gång i stället för 50, ty att det blir böter, därest åtal sker, det är jag alldeles säker på.

Under sådana omständigheter är det klart, att jag går på det billigare straffet. Jag tror icke, att någon skada eller ökad smittospridning är att befara därför att man i lindrigare fall sätter minimibötesbeloppet till 10 kronor, och därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Ang.
ändrad lydelse
av 19 kap.
17 och 22 §§
strafflagen.
(Forts.)

Chefen för justitiedepartementet herr statsrådet **Nothin**: Herr talman! Jag har nu suttit och hört på denna diskussion, och såvitt jag har kunnat finna, röra sig meningsskiljaktigheterna icke om själva principfrågan, om vad som bör straffas eller icke; utan de betänkligheter, som framförts från utskottsreservanterna, hava sin grund i farhågor för, att den av Kungl. Maj:t föreslagna och av utskottsmajoriteten tillstyrkta lagtexten skulle givas en tolkning, som icke varit åsyftad av Kungl. Maj:t, och som jag icke heller tror skulle av domstolarna komma att givas.

Jag skall taga fasta på de fall, som motionären nyss nämnde, nämligen att en person av ren oaktsamhet underlåter att verkställa kalkning, eller att han för att förekomma en större olycka lämnar åkdonet ett ögonblick. Såvitt jag förstår, skulle detta sista fall bli straffritt, ty här som eljest gäller den allmänna regeln, att nöd bryter lag. Sker det för att förekomma ett större ont, blir man ej straffbar, om man åsidosätter meddelade föreskrifter. Beträffande det förstnämnda fallet, så skulle detta ej falla under den ifrågavarande paragrafen, enär denna endast åsyftar den, som vederligen, d. v. s. med avsikt underlåter att ställa sig en föreskrift till efterrettelse, och icke den, som handlar av oaktsamhet. Jag förstår att missförståndet har kunnat uppkomma, därför att i medicinalstyrelsens förslag hade ej skilts mellan uppsåt och oaktsamhet. I professor Thyréns utlåtande däremot, som ligger till grund för propositionen, säges det: »Att (fullt bevisligt) uppsåt sammanslås med oaktsamhet till ett brott, är visserligen vanligt utanför strafflagen på förseelsernas område, men däremot icke inom strafflagen, och det torde icke vara utan betänklighet att vid ändring på en enda punkt på strafflagen göra en dylik principiell avvikelse.» Detta uttalande föranledde omredigering av medicinalstyrelsens förslag till lagtext och denna omredigering har av lagrådet lämnats utan erinran. Jag tror alltså, att de farhågor, som jag väl förstår skola göra sig gällande i denna sak under nuvarande förhållanden med de många olikartade föreskrifterna till sjukdomens bekämpande, dock icke äro sakligt grundade.

Herr Lindley nämnde, att här finnes ingen anledning att höja bötesminimum. Det är riktigt, att förslaget innebär en höjning i visst avseende, men jag skulle med samma fog kunna säga mot reservanterna, att det finnes ingen anledning att sänka bötesminimum, som genom reservanternas förslag sker i annat avseende. I de fall, nämligen där sjuka kommit av åtgärden, är med nu gällande strafflagsbestämmelse i ringare fall straffminimum 50 kronors böter, och där innebär reservanternas förslag en sänkning till 10 kronors böter. Herr Lindley sade, att en domare skulle få svårt att avgöra, om 17 § eller 22 § skall tillämpas. Detta vill jag gärna vitsorda och stryka under. Men jag är också, med den kändedom, jag har om domareverksamhet, övertygad att härvidlag kommer den allmänna regeln att tillämpas, som är uttryckt i domarreglerna, att man skall hellre fria än fälla, och att man alltså i de tveksamma fallen kommer att gå efter den lindrigare bestämmelsen. Jag tror mig också kunna antyda ett stöd för den uppfattningen. Här finnes omnämnt av medicinalstyrelsen, att det under föregående år anhängiggjorts åtal i 50 fall i Malmöhus län. I 48 fall ledde åtalet till böter mellan 30 och 60 kronor. Jag tror, att när böterna icke sattes lägre än till 30 kronor, därav kan dragas den slutsatsen, att man icke åtalat sådant förbiseende och sådan oaktsamhet, som reservanterna åsyfta. I så fall torde nämligen böterna ha satts lägre.

Med dessa ord, herr talman, har jag velat göra gällande, att de farhågor,

Ang.
ändrad lydelse
av 19 kap.
17 och 22 §§
strafflagen.

varåt reservanterna givit uttryck beträffande den blivande lagtillämpningen. Äro ogrundade, och jag tror, att kammaren kan ansluta sig till utskottsmajoritetens förslag.

(Forts.)

Herr **Lindqvist** i Halmstad: Herr talman! Jag erkänner villigt, att man i allmänhet icke bör stadga straffbestämmelser, som äro för stränga i förhållande till den förseelse det gäller. Men det finnes dock sådana fall av förseelser eller brott, där man bör se till, att icke mildheten i domarna blir så stor, att man därmed åsidosätter ett enskilt eller allmänna statliga intressen. Och när det gäller denna fråga om bekämpande av den sjukdom, som här avses, är det faktiskt ett stort både enskilt och statligt intresse. Jag har sett från det län jag representerar, där vi icke haft så litet ont av ifrågavarande sjukdom, att det varit fall, där Konungens befallningshavandes föreskrifter uppenbart ha överträtts. Jag har sett av meddelanden i tidningar, att det varit fall, sådana som att Konungens befallningshavande förbjudit en marknads hållande eller en sammankomst av annat slag och man uppenbart trotsat dessa förbud och sammankommit både till marknad och till festligheter. När sådana uppenbara överträdelser förekomma, vill det förefalla mig att det vore riktigt, att man satte ett sådant straffminimum, att domaren så att säga därigenom finge en fingervisning om, att den lagstiftande myndigheten därmed velat säga ifrån, att man ej får vara för mild i dylika fall. Nu kan jag väl förstå, att skånerepresentanterna, som här motionerat, de som äro från de trakter, där sjukdomen mest grasserat, äro rädda för, att domarna skola tillgripa alltför hårda straff. Men jag tror, att den ärade motionären, herr Månsson i Erlandsro, huvudmotionären, felbedömt frågan, ty när han talar om de ringa förseelser, som kunna förekomma, och är rädd för, att där skall tagas till för högt straff, tror jag, att han ser fel i lagförslaget, som här föreligger. När han talar om förseelser av mycket ringa natur, t. ex. glömska eller oförmåga att en dag kalka ett mjölkbord, så torde det väl icke efter denna lagstiftning vara behöfligt eller ens riktigt, att domaren för sådana förseelser skulle tillgripa bestämmelserna i 17 §, utan då har ju domaren att gå till 22 §, såvitt jag kan se och förstå, där det heter, att den som ouppsåtligen, genom vårdslöshet, oförsiktighet eller försummelse är vållande till fara för utspredning av farlig kreaturssjuka, skall straffas med böter. Det är väl efter den paragrafen, som domaren kommer att döma sådana förseelser, som dem, vilka herr Månsson i Erlandsro nu talar om. Skulle nu kammaren och riksdagen gå in för reservanternas förslag, vilket, som förut sagts, skulle innebära en mildring i nuvarande straffsätser, skulle det icke ha någon god inverkan.

Jag har alltså, herr talman, kommit till den bestämda uppfattningen, att man genom ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag icke går för långt, utan att ett sådant bifall är behöfligt för att på detta område göra vad göras kan för att kunna hämma sjukdomen. Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Paulsen**: Herr talman! Det är alldeles tydligt, att samhället som sådant vill skydda sig så mycket som möjligt för att en sådan sjukdom skall sprida sig. Men i ett sådant fall som detta, när det utfärdas så väldigt många bestämmelser, är det då icke orimligt att begära, att menige man i de bygder, där sjukdomen grasserar, skall känna till alla dessa bestämmelser? För min del anser jag det vara rent av omöjligt för människorna att känna till alla dessa bestämmelser, och därför tycker jag också, att det är fullkomligt rimligt, som begäres i reservationen. Det gäller endast, att minimistraffsatsen sättes så lågt som möjligt. Det gäller endast den ena, den lägre straffsatsen

och endast sådana fall, där människorna, okunniga om lagen, måste bryta mot lagen, såsom t. ex. i sådana fall, som herr Jönsson i Revinge omnämnde. Där är det, tycker jag, fullständigt rimligt att sätta en sådan straffsats, som reservanterna föreslagit. Och när herr Lindqvist i Halmstad talar om att man bryter mot Konungens befallningshavandes förordningar i hans län, så är det möjligt, jag har verkligen icke observerat detta, men i Skåne har sådant icke inträffat. Detta är intet skäl att följa utskottet här.

Jag tillåter mig, herr talman, att yrka bifall till reservationen.

Herr förste vice talmannen **Hamilton**: Herr talman! Det är givet, att då vi i Skåne ha varit mer än andra utsatta för denna sjukdom, vi också måste ha ett starkt intresse av, att stränga bestämmelser vidtagas för att hindra dess utbredning i provinsen. Men jag kan det oaktat icke följa utskottet. Veterinärvetenskapen har icke hunnit långt, då det gäller att bekämpa mul- och klövsjukan eller kreaturspesten. Man har hittills huvudsakligen tillämpat metoden att nedslakta, och för att nedslakta behöves icke någon veterinärvetenskap. Medicinalstyrelsen trevar sig fram. Den vet icke, vad den själv vill, och bästa beviset härför är, att de tiotals kungörelser, som innehålla de bestämmelser, som medicinalstyrelsen utfärdar genom länsstyrelserna, till stor del äro rent av meningslösa. Och det vore hårt, om man för brott mot en dylik bestämmelse skulle höja minimistraffet till 50 kronors böter. Det gäller ju icke här att fastslå bötesbeloppet i särskilda fall utan att giva fria händer åt domarkären att bestämma, om böterna böra utgå med 10, 50, eller 1,000 kronor. Så ledes innebär reservationen allenast rätt för domaren att, om en person brutit mot en meningslös bestämmelse, nedsätta straffet till 10 kronors böter och icke något annat. En skånsk domare har fäst min uppmärksamhet på vissa fall, då han dömt till bötesminimum, och han har sagt, att det vore synnerligen hårt, om han skulle nödgas döma t. ex. en småbrukare till ett minimum av 50 kronors böter, för ett obetydligt lagbrott, och han har bett mig att i dag taga till orda här i kammaren för att påvisa, att det vore orättvist i många fall att pålägga 50 kronors böter för en ringa förseelse.

Jag ber därför, herr talman, att för min del få ansluta mig till dem, som yrka bifall till reservationen.

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet **Linders**: Herr talman! Erfarenheten har under den pågående farsoten visat, att tillräcklig försiktighet icke har iakttagits vid umgänget med sjukdomen. Man kan visa på åtskilliga sådana fall, som faktiskt varit farliga, men som man ej kunnat nå med tillräcklig stränghet och effektivitet. På den grund har man tagit i övervägande frågan om ytterligare skärpta bestämmelser för att hindra dylik oakt-samhet. Jag tror, att inom kammaren gör sig åtskilligt missförstånd gällande i fråga om vad det nu föreliggande förslaget avser. Det avser allenast, som här också redan har påpekats, att skärpa straffet för den, som veterligen, d. v. s. med vett och vilja, bryter mot gällande bestämmelser. Och mig förefaller det givet, att inför en sådan farsot som den, vilken nu härjar i landets sydliga del, måste den allra största försiktighet iakttagas. Stora värden stå på spel. Det gäller att se till, att icke farsoten än vidare sprider sig ut i bygderna. I ett sådant läge måste man bereda sig att taga i med hårdhandskarna. Att nu tala om obetydliga ting, som icke skulle drabbas av de straffsatter, som här äro fråga om, och visa dem som en konsekvens, vartill denna lagstiftning för, är enligt mitt förmenande icke riktigt. Suddas skärpan bort, kommer man icke åt, vad man vill komma åt. Professor Thyren säger i sitt yttrande på ett ställe, att praktiska skäl tala för större stränghet, kanske framför allt, beroende på bevissvårigheten i det avseende, att straffet utsträckes till oakt-

*Ang.
ändrad lydelse
av 19 kap. 1
17 och 22 §§
strafflagen.
(Forts.)*

Ang.
ändrad lydelse
av 19 kap.
17 och 22 §§
strafflagen.

(Forts.)

samhet. Det är tydligt, att han här har givit det bärande motivet för en skärpning av straffsatserna.

Sedan är det dessutom det, som är av vikt att hålla för ögonen i ett fall som detta, att vi måste göra oss beredda på att permanent kämpa mot sjukdomen i vårt land. När epizootien på våren eller kanske försommaren är förbi för denna gång, ha vi säkerligen smitthärdar här och där, och den blossar troligen upp igen på hösten. Då få vi förbereda oss att vidtaga åtgärder för att göra oss beredda för en permanent kamp mot sjukdomen — kanske under flera år. Det förslag, som här föreligger, är ett led i den kampen, att skydda samhällets intressen och skydda andra djurbesättningar från sjukdomen. Och då är det väl värt att taga vara på det förslag, som nu föreligger, vilket avser att skärpa straffet för dem, som med vett och vilja bryta mot klara bestämmelser. Jag vill ytterligare endast säga det, att det är tydligt ådagalagt, att avsikten med straffsatserna i 17 § ej är att träffa sådana, som av okunnighet gjort sig skyldiga till en obetydlig gärning. Men jag slår fast behovet av de nu föreslagna bestämmelserna som verkliga skyddsåtgärder mot sjukdomen.

Herr **Månsson** i Erlandsro: Herr talman, mina damer och herrar! Det anförande, som nu herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet hållit, är i fullkomlig överensstämmelse med den tankegång, som gör sig gällande bland befolkningen i de trakter, som hemsökas av den svårartade sjukdomen. Det är endast i fråga om det lägsta bötesstraff, som kan ådömas, som det råder någon skiljaktighet, detta i mångt och mycket beroende på den humanitet, som den dömande myndigheten därvidlag ådagalägger.

Jag vill med ett par ord endast bemöta den anmärkning, som herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet fällde angående den mängd förseelser, som påtalades under år 1924. Det är ju bekant, att så var förhållandet, men största delen av dessa förseelser berodde på misstolkning av gällande föreskrifter. Vad beträffar den epidemi, som för närvarande grasserar, hade jag under min ledighet från riksdagsgöromålen tillfälle att närvara vid ett sammanträde med ett 20-tal av de mot mul- och klövsjukan kämpande veterinärerna. Där framställde jag vissa frågor för att få klarlagt, hur allmänheten ställde sig till de gällande föreskrifterna, och jag fick det samstämmiga svaret, att djurägarna lojalt böjde sig för de givna föreskrifterna, om än dessa mången gång kunde synas betungande. Visserligen hade till veterinärbyrån inkommit anmälan om enstaka fall, men dessa rörde icke djurägarna utan andra personer. Även framställde jag den frågan, huruvida det kunde riktas någon anmärkning mot dröjsmål med anmälan om sjukdom. Jag fick då det svaret, att vi veterinärer mången gång stå oförstående fyra à fem dagar inför sjukdomen, och vad kan man då begära av en djurägare? Jag menar, att detta skall till fullo ådagaläggas, att man icke från djurägarnas sida vill motsätta sig de givna föreskrifterna, ty de gå ju i den anda, som djurägarna själva vilja. Däremot bör det emellertid beredas de dömande myndigheterna möjlighet att i sådana fall, där tvekan kan råda eller förmildrande omständigheter föreligga, meddela föreskrifter i syfte att bereda möjlighet att kunna ådöma ett lindrigare straff.

Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt förut gjorda yrkande.

Herr **Lindqvist** i Halmstad: Herr talman! När jag åhörde herr Paulsens anförande, kunde jag icke låta bli att tänka, att herr Paulsen fullkomligt glömt vad han läst i den kungl. propositionen, ty det minsta minne som han haft av den läsningen, skulle sagt honom, att vad han uppgav var felaktigt. När motionären här talar om några lindriga fall, där det vore för strängt med 50 kronors böter, har jag i mitt anförande givit exempel på fall, som visst

icke kunna räknas för att vara milda. Nu säger herr Paulsen, att skåningarna naturligtvis äro mycket bättre än hallänningarna, ty i Skåne bryter man icke mot de givna förordningarna. Om herr Paulsen ville läsa Kungl. Maj:ts proposition på sid. 4, skulle han finna, att endast i det län, för vilket han är representant, nämligen Malmöhus län, under 1924 varit 50 fall åtalade. Så många tror jag lyckligtvis icke, att vi haft i Halland, utan i det fallet äro vi minst lika goda som skåningarna. Men det var icke detta, saken gällde.

Sedan vill jag blott med anledning av herr förste vice talmannens anförande ännu en gång få säga, att det av hans anförande att döma synes framgå, som om han icke tillräckligt beaktat den förändring, som nu göres i 22 §. Ty såväl han som de övriga, som i dag uppträtt för reservationen, hålla sig endast till bestämmelsen i 17 § men observera icke alls vad som står i 22 §. Om de det gjort, skulle de säkerligen se på denna fråga på annat sätt än de göra nu.

Herr Nilsson i Hörby: Herr talman! Då denna fråga på ett alldeles särskilt kännbart sätt berör den provins, där jag hör hemma, kan jag icke underlåta att vid frågans behandling här i kammaren yttra ett par tre ord.

Jag vill då först i en replik vända mig gentemot herr Lindqvist i Halmstad. Han yttrade i sitt första anförande gång på gång, att det gällde att få fram lagbestämmelser, så kraftiga och av en sådan skärpa, att allt vad mildhet hette bortskaffades ur rättsmedvetandet, då det gällde att bedöma vad som är brott eller icke brott mot de nu utfärdade många förordningarna rörande mul- och klövsjukan.

Den ärade motionären har härvid visat upp för herrarna en lunta papper, men jag skall visa herrarna en lunta, som är större, och som visar vad vi stackare haft att lära oss och leva efter under de 3 1/2 månader, som mul- och klövsjukan grasserat nere hos oss. Jag har velat peka på detta och demonstrera det för kammaren; och jag hoppas, att kammarens ledamöter härigenom skola få en föreställning om huru oerhört svårt det med bästa vilja i världen är att icke råka i konflikt med de gällande föreskrifterna. Herr Jönsson i Revinge har frut här pekat på ett fall, som ger ett kraftigt belägg för huru hart när omöjligt det är att efterleva dessa bestämmelser.

När reservanterna vid det föreliggande utlåtandet börja sin reservation med dessa ord: »Det föreliggande lagförslaget har tillkommit på framställning av kungl. medicinalstyrelsen», äro dessa ord säkert rätta, riktiga och sanna. I allt fall skulle det mest effektiva resultatet av medicinalstyrelsens alla åtgärder under den gångna vintern bli denna straffskärpning, men såsom reservanterna riktigt säga: ingen kan, och icke medicinalstyrelsen heller, fastslå orsakssammanhanget mellan en sådan förseelse, d. v. s. ett brott mot någon av alla de otaliga förordningar, som vi ha, och alla fall, som inträffat på grund av mul- och klövsjukan.

Jag vill visst icke spela på den strängen, att man skall ignorera och nonchalera förordningar och föreskrifter, antingen de äro utfärdade av Kungl. Maj:t eller av vederbörande länsstyrelse, men jag tycker i varje fall, att innan man genomdriver en skärpning av straffet, skall man vara på det klara med det orsakssammanhang, som reservanterna tala om, men som icke finnes.

Nu har här gjorts gällande av samtliga talare, som talat för utskottslinjen eller den kungl. propositionen — det gjordes gällande av herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet, och det gjordes gällande av herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet — att vi skulle ha det förtroende till vår domarkår, att domaren i verkligheten aldrig kommer att ådöma minimistraf-fet av böter 50 kronor, såvida det icke uppenbarligen bevisats, att brottet blivit begånget mot bättre vetande. Nåja, jag vill icke bestrida de båda statsrådets

Ang.
ändrad lydelse
av 19 kap.
17 och 22 §§
strafflagen.
(Forts.)

Ang.
ändrad lydelse
av 19 kap.
17 och 22 §§
strafflagen.
(Forts.)

uppfattning i denna fråga, men jag vill vända en smula på saken och säga, att om man har den uppfattningen om vår domarkår, vore det då någon fara i att låta domarkåren röra sig med ett minimibötesstraff ned till 10 kronor? Jag kan icke finna annat än att om vederbörande domare finner, att bötesbeloppet bör bli 50 kronor, ådömer han 50 kronor, och att, om bötesbeloppet bör bli 100 kronor, ådömer han 100 kronor, även om böteskalan börjar med 10 kronor. Således, från samma utgångspunkt kommer jag till ett annat resultat, och detta resultatet är, att reservationen innebär hela det mått av straffskärpning, som jag vill vara med om, och som jag tror vara riktig och rimlig för de delar av vårt land, som redan förut äro tillräckligt hemsökta av olyckor och motgångar.

Jag ber således, herr talman, att få yrka bifall till den vid utskottsutlåtan det fogade reservationen.

I detta anförande instämde herr *Fjellman*.

Herr Nilsson i Tånga: Ja, herr talman, kammaren skulle ju kunna få det intrycket, att den fråga, som här diskuterats, är utomordentligt riksviktig, eftersom ett så stort antal av kammarens ledamöter och icke mindre än två statsråd varit i elden. Jag tror emellertid icke, att frågan är så utomordentligt stor till sin innebörd, men då jag i alla fall har underskrivit motionen, har jag gjort detta av den enkla anledningen, att det förefallit mig, som om det straffminimum, som här föreslås, vore orimligt högt med hänsyn till lättheten att oavsiktligt bli brottsling, och jag har ansett det rimligt, att man ger de dömande myndigheterna möjlighet att tillämpa mildare straff.

Jag begärde emellertid ordet närmast i anledning av att herr Jönsson i Revinge gjort sig till illustrationsobjekt i detta ärende. Jag skall följa hans exempel. Jag kan visserligen icke göra det med samma auktoritet som han, då jag lyckligtvis ännu icke haft mul- och klövsjukan där hemma på min gård, men man kan i alla händelser bli utsatt för denna lags tillämpning på ett ganska otrevligt sätt. Ett exempel. En granne besöker min gård. Under tiden kommer meddelande, att ett djur i kostallet råkat ut för det olyckstillbudet, att en rova fastnat i halsen på djuret, som höll på att kvävas därav. Grannen hjälper till att rädda djuret. Nu finns utfärdat ett förbud för främmande personer att besöka en ladugård, och med tillämpning av en sådan bestämmelse skulle personen i fråga vara hemfallen till 50 kronors böter för att han bidragit till att rädda ett djur. Då bestämmelsen i den nu diskuterade lagparagrafen verkar på det sättet, förefaller det vara mer än orimligt — jag ser, att herr justitieministern skakar på huvudet — och herr justitieministern har ju givit uttryck för att lagen skall få en mildare tillämpning. Jag tror emellertid, att vi stå på den säkrare sidan, om vi få det uttryckt i lagen, än om vi blott och bart nöja oss med vad herr justitieministern uttalat.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr andre vice talmannen Nilsson: Herr talman! Jag har underskrivit den motion, som i denna fråga framförts av herr Nils Månsson i Erlandsro, och jag kommer följaktligen att ge min röst för den vid utlåtan det fogade reservationen, vilken till sin innebörd sammanfaller med motionen. Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet sade, att vi få taga i med hårdhandskarna. Ja, men det bör dock ske med en viss måtta, jag håller före att så sker om riksdagen begränsar sig till att öka maximistraffet. Detta kommer nämligen att drabba sådana, som gjort sig skyldiga till verkliga förseelser, förseelser, som äro värda att straffbeläggas. Och därom kan icke vara något att invända. Men jag fruktar, att minimistraffsatsen, som föreslagits, kommer att

verka mycket drakoniskt. Lagutskottets ärade ledamot, herr af Ekenstam, medgav ju nyss, att en tillämpning av den föreslagna straffsatsen ibland kunde komma att leda till obillighet. Denna uppfattning delas av många andra. Jag är i tillfälle att, liksom herr förste vice talmannen, kunna åberopa en skänsk domare, vilken till mig personligen framhållit, att hans erfarenhet är den, att en minimistraffsats, så pass hög som 50 kronor, är fullkomligt orimlig i många fall. Den kommer att drabba en hel del folk i små villkor. Jag är därför mycket tveksam i fråga om denna lagstiftning, vilken otvivelaktigt kommer att vittna om hårdhet och obillighet.

Ang.
ändrad lydelse
av 19 kap.
17 och 22 §§
strafflagen.
(Forts.)

Det har framhållits, att det icke är så lätt att känna till alla de bestämmelser, som utfärdas. Jag instämmer i detta uttalande. Allmänheten har mycket svårt att följa med alla påbud. Det finns en hel del folk, som icke har tid att följa med sådant, och utan att vilja det bryta mot förordningarna. Jag tror därför, att det skulle vara en välbetänt åtgärd, om kammaren här ville stanna för att lämna sitt bifall till reservationen. Hur första kammaren gör i denna sak, kan jag icke säga, men jag vill påpeka, att skulle kamrarna komma att fatta skiljaktiga beslut, är en sammanjämkning ju icke så svår att åstadkomma. Jag tror, att det skall låta sig göra. Såsom saken nu ligger, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Häruti instämde herrar *Jönsson* i Boa och *Persson* i Fritorp.

Chefen för justitiedepartementet herr statsrådet **Nothin**: Herr talman! Jag har redan uttalat min mening i själva sakfrågan, och jag skall icke förlänga diskussionen med att ytterligare bemöta reservanterna, ehuru jag alljämt anser, att deras synpunkt icke är den riktiga. Anledningen varför jag nu begärde ordet är den, att jag med en viss oro motser, att de dömande myndigheterna skola kunna taga den diskussion, som här förts, till intäkt för att ge 17 § i det föreliggande lagförslaget en vidsträcktare tillämpning än som varit avsett. För att förhindra detta, har jag till kammarens protokoll velat anföra, att denna diskussion icke må få tagas till intäkt för att straff enligt 17 § skall ådömas i alla dessa oaktsamhetsfall, som icke varit avsedda att falla under nämnda paragraf.

Herr **Lindley**: Herr talman! Jag ber om ursäkt, att jag återkommer, men i mitt första anförande sade jag, att det fanns ingen anledning att i samband med höjande av bötesmaximum till 1,000 kronor också höja minimistraffet i dessa lindrigare fall till 50 kronor. Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet turnerade detta på det sättet, att det då icke heller fanns någon anledning att sänka det nuvarande bötesstraffet i de svårare fallen från 50 till 10 kronor, och det kan jag ju ge honom rätt uti. Då vi gingo att utforma reservationen, var jag också inne på den linjen, att man endast skulle gå på bifall till den av medicinalstyrelsen gjorda framställningen om höjning av bötesmaximum. Det var emellertid icke möjligt för en minoritet i utskottet att gå på en sådan linje, utan vi hade att hålla oss till de förslag, som förelägo, antingen Kungl. Maj:ts proposition eller den väckta motionen, och jag måste därför ge min anslutning till motionen. Jag vet nu icke, hur första kammaren kommer att besluta i detta fall, och jag vet icke heller, hur andra kammaren kommer att göra, men jag vill hoppas, att kammaren kommer att bifalla reservationen. Skulle första kammaren göra detsamma, är ingen skada skedd, ty domstolarna ha ju möjlighet att utmäta mycket högre bötesbelopp än förut. Skulle första kammaren däremot avslå reservationen och bifalla propositionen, finns det ju, som herr andre vice talmannen sade, en sammanjämkningsmöjlighet för utskottet på medicinalstyrelsens linje, och vi ha då ändå fått den skärp-

Ang.
ändrad lydelse
av 19 kap.
17 och 22 §§
strafflagen.

ning av bestämmelserna, som är nödvändig för en ytterligare kamp mot mul- och klövsjukan. Det är därför, som jag vädjar till andra kammaren att bifalla reservationen.

(Forts.)

Herr Paulsen: Herr talman! Även om jag möjligen kan ha glömt vad som stod i den kungl. propositionen, har jag dock icke glömt det uttryck, som fälldes av herr Lindqvist i Halmstad, att han ville ha en skärpning av lagen, därför att man uppenbart tredskar mot Konungens befallningshavandes föreskrifter, så att man håller marknad, fastän Konungens befallningshavande hade sagt, att den icke fick hållas. Jag vidhåller fortfarande, att sådant har mig veterligen icke hänt i Skåne, och det skulle intressera mig mycket att se de handlingar, som visa, att något dylikt ägt rum i Halland. För övrigt sade jag, att väl har man brutit mot föreskrifterna i Skåne — jag hänvisade i det fallet till det exempel, som herr Jönsson i Revinge anförde — men det har icke i Skåne rått sådana förhållanden, som enligt herr Lindqvists utsago förekommit i Halland.

Herr af Ekenstam: Herr talman! Jag skulle icke ha tagit kammarens tid i anspråk med något ytterligare anförande, om jag icke blivit uppkallad av att åtskilliga talare ha känt sig så ömsinta om domarna. Man har trott, att dessa genom den av Kungl. Maj:t föreslagna lagändringen skulle komma i svårt trångmål och kanske i en hel del fall, där de anse det vara obefogat, vara skyldiga att tillämpa en mycket sträng straffsats. Med den ganska långa erfarenhet jag har såsom domare vågar jag verkligen säga, att jag anser icke, att dessa svårigheter skola komma att visa sig vara så stora. Naturligtvis kunna i detta liksom i många andra fall vissa svårigheter uppkomma men förvisso icke på det sätt, som de flesta av herrarna antagit, därför att då herrarna ha kommit med sina så kallade illustrationsobjekt eller något annat, ha de i de flesta fall förblandat sådana fall, som höra under 22 § i tanke att de skulle falla under 17 §. De allra flesta fall, som här hava andragits såsom exempel på att lagen skulle komma att verka alltför strängt, hava varit sådana, där åtminstone en förständig domare skulle ha tillämpat 22 §, som talar om »vårdslöshet, oförsiktighet eller försummelse».

Det är detta, som jag har velat förklara, och jag tror icke, att herrarna behöva vara så ömsinta om domarna. Jag tror säkert, att de komma att reda sig, och de komma helt visst också att förstå, att tillämpningen av 17 § endast bör ske, då man tydligen kan se att där bör hänsyn tagas till ordet *veterligen*. En talare på skånebänken sade nyss, att skulle detta ord vara detsamma som att den person, som har gjort sig skyldig till en förseelse, handlar mot bättre vetande, tyckte han det skulle vara riktigt att tillämpa ett strängt straff. Det är också just vad som avses med ordet *veterligen*. Den som *veterligen* begår en förseelse, han gör det just mot bättre vetande.

Jag har, herr talman, intet annat yrkande än det jag förut framställt.

Herr förste vice talmannen Hamilton: Herr talman! Jag har visserligen icke någon annan erfarenhet av domarens maktställning än såsom en enkel nämndeman — jag har varit det i åtskilliga år — men jag kan föreställa mig, att det kan vara obehagligt för en domare, att för en mindre förseelse utmäta så höga böter som 50 kronor. Har en lindrigare förseelse ägt rum och måste böterna till, är det vida angenämare för honom att kunna utmäta ett mindre belopp. Det är under fullt förtroende till domarkåren, som jag vill vara med om reservationen. Jag är övertygad om, att domaren skall tillämpa det straff, som för den begångna förseelsen är lämpligt. Det är sålunda en utvidgad fullmakt åt domarna, som jag härvidlag vill ge.

Jag håller före, att när det gäller böter i en sådan lagstiftning, som utfärdas på administrativ väg, som är så svävande och som icke har några fasta linjer, sådan som den lagstiftning är, som den här i fråga, är det nödvändigt, att vi framgå med försiktighet. Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet fruktade för att denna debatt skulle ge anledning till att domarkåren skulle döma alltför mildt, och att den skulle finna ett stöd härför i motiveringen till reservationen. För att undgå något dylikt skall jag be att få ändra mitt yrkande till ett bifall till reservationen men med uteslutande av motiveringen. Jag tror, att man vinner målet lika bra på det sättet, och domarna få tillfälle döma efter bästa förstånd och samvete.

*Ang.
ändrad lydelse
av 19 kap.
17 och 22 §§
strafflagen.
(Forts.)*

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) bifall till berörda hemställan med den ändring i det ifrågavarande lagförslaget, som föreslagits i den vid utlåtandet fogade reservationen samt 3:o) bifall till utskottets hemställan med nyssnämnda ändring men med uteslutande av den uti reservationen förebragta motiveringen; och förklarade herr talmannen sig anse den under 2:o) angivna propositionen vara med övervägande ja godkänd. Votering begärdes likväl av herr Lindqvist i Halmstad, varför herr talmannen för bestämmande av kontrapositionen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka därvid den under 1:o) angivna antogs till kontraposition. I överensstämmelse härmed blev efter given varsel följande voteringsproposition uppläst och godkänd samt anslagen:

Den, som vill, att kammaren bifaller första lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 20 med den ändring i det ifrågavarande lagförslaget, som föreslagits i den vid utlåtandet fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan oförändrad.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring i det ifrågavarande lagförslaget, som föreslagits i den vid utlåtandet fogade reservationen.

§ 14.

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande, nr 13, i anledning av väckt motion om införande i fattigvårdslagen av bestämmelse om skyldighet för hemortskommun att erlægga ränta å av vistelsekommun till understödstagare utgivet belopp och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 15.

Vid härpå skedd föredragning av andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion om ändring av gällande bestämmelse rörande barns skolålder biföll kammaren utskottets hemställan; och skulle, jämlikt § 63 riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas första kammaren.

§ 16.

Ang. in-
skränkningar
i det
statistiska
arbetet.

Härefter förelåg till avgörande andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, i anledning av väckt motion angående inskränkning i fråga om infordrande och avlämnande av statistiska uppgifter.

Uti en inom andra kammaren väckt, till kammarens femte tillfälliga utskott remitterad motion, nr 122, hade herr *Lundén* yrkat, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, i vad mån en inskränkning skulle kunna göras i fråga om infordrande och avlämnande av statistiska uppgifter.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet var emellertid fogad reservation av herrar *Olsson* i Hov, *Alströmer*, *Johansson* i Väby och *Lundgren*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att andra kammaren måtte för sin del besluta, det riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att vid den inom statens besparingskommitté pågående utredningen angående inskränkningar i det statistiska arbetet jämväl måtte tagas i övervägande, huruvida och i vad mån inskränkningar skulle kunna ske i fråga om infordrande av statistiska uppgifter från kommunala myndigheter och enskilda.

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr Lundén: Herr talman! Såsom av utlåtandet framgår, har jag väckt en motion, i vilken jag hemställt om att riksdagen måtte besluta en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning, huruvida inskränkningar kunna göras i fråga om infordrandet och avlämnandet av statistiska uppgifter. Jag har i denna min motion i huvudsak vänt mig mot de förhållanden, som beröra de kommunala myndigheterna, men jag har därmed icke uteslutit, att om utredningen skulle visa behovet därutav, man skulle vidtaga inskränkningar även beträffande sådana uppgifter, som inforas från industriidkare och affärsmän. Jag har dock som sagt i min motion i huvudsak vänt mig mot de förhållanden, som beröra de kommunala myndigheterna.

Det torde vara bekant för en stor del av kammarens ledamöter, hurusom det årligen till de kommunala myndigheterna inkommer ett stort antal cirkulärskrivelser med frågor i de mest skiftande ämnen, frågor som skola besvaras. Oftast äro dessa frågor av sådant innehåll, så meningslösa vågar jag säga, att man verkligen måste fundera över huruvida den frågande själv har kunnat finna någon förnuftig mening i de framställda frågorna. De kommunala myndigheterna måste emellertid som sagt besvara dessa frågor, och det är ju klart, att när det kommer en sådan mängd cirkulär med ibland ända upp till 50, 60 frågor, förorsakar detta de kommunala myndigheterna ett stort arbete och mycket besvär. Man får kanske sitta hela dagar igenom och uteslutande ägna sin tid åt att lämna svar på frågor, där man i många fall står rådvill, om man egentligen kan lämna något tillförlitligt svar. Då man kanske måst sitta flera dagar med sådant, frestas man att instämma med den fabriksidkare, som också fick sig ett cirkulär tillsänt med bland annat dessa två frågor: Arbetas det på övertid och vad är anledningen därtill? På den första frågan gav han ett obetingat ja till svar. På den andra frågan svarade han: Anledningen till att det arbetas på övertid är den, att besvarandet av de många cirkulärskrivelser, som inkomma, tar hela min ordinarie tid, hela min kontorspersonals och alla mina arbetares ordinarie tid i anspråk, så att allt arbete i övrigt måste ske på övertid.

Ja, man funderar verkligen över om man icke i dessa tider skall ha annat att göra än blott det att besvara en mängd cirkulärskrivelser, som komma från myndigheterna. Att det förefinnes ett stort missnöje bland de kommunala männen i våra bygder över allt detta besvär, är något, som icke kan fördöjas. Det har också kommit till synes både i skrivelser till myndigheterna och i flera fall till tidningspressen. Såväl i de stora dagliga tidningarna i huvudstaden som i vissa landsortsblad kan man få se, hur de kommunala myndigheterna och även från prästerligt och annat håll bittert klagas över alla de cirkulärskrivelser, som komma. Jag skall be, herr talman, att blott få andraga några rader ur en tidningsartikel av redaktionen, för övrigt på nära två spalter, som förekom i Karlstadstidningen för den 10 november 1924, alltså förra året. Det står där på följande sätt:

Skrivardömet från ämbetsverken florerar över alla gränser, och man har anledning att klaga över alla dessa undersökningar och all den statistik, som knäpas ihop av statens verk och styrelser. Man har en bestämd känsla av att det kunde räcka med mycket mindre. Ämbetsmännen och tjänstemännen ute i bygderna likaväl som de kommunala förtroendemännen klaga nu också högljutt över det ständigt stigande utsändandet av formulär och blanketter, som skola ifyllas för att mata utredningskvarnarna där uppe i centrum, en ström, som hotar att alldeles dränka dem och i sin tur nödvändiggör anställandet av nya funktionärer och biträden.

En del av de bestämmelser, som dessa cirkulär grunda sig på, äro också av så gammalt datum, att man verkligen funderar, om tiden icke nu vore inne att avskaffa dem. Så är t. ex. förhållandet med den av mig i min motion påtalade så kallade rovdjursstatistiken. Den grundar sig på ett Kungl. brev från 1827, något förändrat till sitt innehåll den 12 juni 1880 såtillvida, att i stället för att blanketten förut skulle ingå till departementet skulle den där-efter ingå till domänstyrelsen. Att man nådens år 1925 skall få sig tillsänt sådana blanketter som exempelvis dessa, som jag nyss åberopade, förefaller mig verkligen litet underligt. Hur många kunna besvara de frågor, som framställas i dessa blanketter? Den ena är den: Hur många rovdjur ha under året dödats inom kommunen? och den andra är den: Hur många husdjur ha under året dödats av rovdjur inom kommunen? Jag undrar verkligen, om någon kan besvara dessa frågor. Om det hade sitt berättigande, när detta Kungl. brev skrevs, som nu är nära hundra år gammalt, kan det väl knappast ha sitt berättigande i dessa dagar att utsända sådana frågor. Det torde också vara bekant, att de flesta av landets hushållningssällskap eller landsting numera icke utbetala några skottpengar för dödandet av exempelvis rävar, och det föreligger icke heller någon uppgiftsplikt till kommunalnämndens ordförande av den, som har dödat en räv inom kommunen. Hur i all rimlighets namn skall man då fordra, att denne, nämligen ordföranden, då skall veta, hur många rävar eller andra rovdjur som ha dödats inom kommunen. Hur många husdjur som ha dödats av rovdjur inom kommunen är också lika omöjligt för honom att veta. Fastän man givetvis icke har annat att göra, för såvitt man ej vill insätta fingerade siffror utan värde, än att skriva, att det är omöjligt att besvara frågorna, måste man i alla fall taga befattning med blanketten. Man måste ifylla datum och årtal och underskriva den. Man måste kosta porto på den och dylikt, fastän det är alldeles meningslöst. I cirkulär från länsstyrelsen till landsfiskalerna uppmanas de att granska dessa ifyllda blanketter, så att icke några felaktigheter förefinnas i desamma samt tillse att uppgifterna äro fullständiga. De skola alltså granska sådant, som är omöjligt för kommunalordföranden att uppgiva. Ja, nog måste man säga, att här är många saker, som äro underliga.

Nu kan man ju framställa den frågan: Är då kommunalnämndsordföranden

*Ang. in-
skränkningar
i det
statistiska
arbetet.
(Forts.)*

Ang. in-
skränkningar
i det
statistiska
arbetet.
(Forts.)

pliktig att taga befattning med sådana cirkulärskrivelser med frågor, som det är honom omöjligt att kunna besvara? Ja, enligt mitt förmenande måste han göra det, ty de utsändas från länsstyrelsen genom landsfiskalen till kommunalnämndsordföranden. Enligt länsstyrelsens instruktion äger länsstyrelsen att av vederbörande myndigheter erhålla de upplysningar, det biträde och den handräckning, som för länsstyrelsens verksamhet erfordras och av dessa myndigheter lagligen kan lämnas. Således kan man icke undgå att taga befattning med även dessa av mig påtalade cirkulärskrivelser.

För att emellertid fatta mig kort i frågan, har utskottet kan man säga så gott som instämt i min motion, utom då det gäller de sista raderna i utskottets utlåtande, som jag för min del icke finner mig tilltalad av, där nämligen utskottet hemställer, att motionärens yrkande icke måtte bifallas. I övrigt är utskottet fullkomligt ense med mig om det berättigade i min framställning i motionen. Jag vill också påpeka, vilket herrarna nog beaktat, att inom utskottet hava fem ledamöter röstat för avslag, medan fyra reserverat sig.

Nu har utskottet såsom motivering för sitt avslagsyrkande endast anfört formella skäl. Dessa formella skäl äro, att det år 1921 i första kammaren väcktes en motion, som gick ut på en skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om infordrande av uppgifter. Men man får bemärka, att i den motion, som då väcktes och som föranledde en skrivelse, en skrivelse som, det ber jag få säga i detta sammanhang, icke har på något sätt beaktats eller föranlett någon känd åtgärd, i den motionen vände sig motionären i huvudsak mot de då arbetande kungliga kommittéerna och kommissionerna. Nu ha väl dessa kommittéer och kommissioner försvunnit, och därmed den skrivelse, som riksdagen på grund av denna motion avlät. Det visar sig ju också, om man läser utskottets motivering, vart denna skrivelse tagit vägen. Jag kan icke finna annat än att den hamnat i papperskorgen.

I ett yttrande, som avgivits och som vidfogats utlåtandet, har Stockholms handelskammare också uttalat, att min motion är av den beskaffenhet, att den bör bifallas. Då således, herr talman, sådana skäl föreligga för ett bifall till motionen och man ute i landet anser, att en förändring i de av mig påtalade förhållandena bör göras och snarast göras, och då utskottet icke har haft något att i sak anföra mot min motion utan fullkomligt i motiveringen instämt i densamma, samt då den reservation, som vidfogats utskottsutlåtandet, i huvudsak innebär detsamma, som jag uttalat mig för i min motion, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande, under vilket herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, instämde herrar *Sävström, Johansson* i Edsbyn, *Olsson i Blädinge, Hamrin* och *Björnberg*.

Herr Laurén: Herr förste vice talman! Motionärens redogörelse för huru primäruppgifter till statistiken emellanåt tillkomma är tyvärr riktig. Det är också klart, att utskottet vid detta förhållande fått lov att beakta hans motion, då statistik, byggd på sådana uppgifter, icke är tillförlitlig. Men å andra sidan ha vi fått lov taga hänsyn till vad som passerat under de senaste åren.

År 1921 har, som motionären anført, riksdagen avlätit en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om inskränkningar i denna statistik. När Kungl. Maj:t efter att ha hört statistiksakkunniga år 1922 förordnade, att en avskrift av Kungl. Maj:ts beslut av statsdepartementen skulle meddelas resp. underlydande ämbetsverk och detta icke föranlett någon åtgärd, då skulle också, om saken därmed vore slut, utskottet säkerligen ha kommit med ett annat utlåtande. Hela utskottet delar nämligen den åsikten, att kommunala myndigheter och enskilda personer äro betungade med att besvara en mängd frågor, som mången gång äro ytterst svåra för att icke säga omöjliga att besvara

och som mången gång förefalla helt och hållet överflödiga. Men det har icke stannat vid detta, utan besparingskommittén har tagit saken om hand, och den har börjat utreda frågan om denna överflödiga statistik. Det exempel, som motionären anført i sin motion och som han omnämnde här, nämligen rovdjursstatistiken, har av denna besparingskommitté särskilt beaktats, och kommittén har avgivit ett utlåtande i detta ärende. Dessutom har kommittén fått en sakkunnig till sitt förfogande för att utreda, huruvida någon del av den övriga statistiken är överflödig. Vid sådant förhållande har utskottet icke ansett skäligen att ånyo skriva till Kungl. Maj:t.

Reservanterna framhålla, att det icke kan skada, att frågan ånyo föres på tal; är dock icke detta mera en gest åt motionären eller åt den allmänna åsikten, att statistiken är överflödig, än det innebär någonting, som de anse vara nödvändigt? Ty om riksdagen skrivit till Kungl. Maj:t i ett ärende och frågan ligger under utredning, skall då riksdagen, därför att den förmodar, att vid utredningen hänsyn möjligen icke kommer att tagas till ytterligare önskingar, som framförts, återigen skriva till Kungl. Maj:t? Jag anser, att detta mångskriveri påminner om den överflödiga statistik, varom motionären här har ordat, och ett sådant förfarande böra vi väl åtminstone icke själva göra oss skyldiga till.

På dessa skäl får jag, herr förste vice talman, yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Alströmer: Herr förste vice talman! Då jag icke har kunnat dela den uppfattning, som majoriteten inom utskottet i denna fråga hyser, har jag anslutit mig till den av herr Olsson i Hov m. fl. avgivna reservationen.

Det är visserligen så, som utskottet säger, att riksdagen för fyra år sedan beslöt en skrivelse till Kungl. Maj:t i ett syfte, som ungefär sammanfaller med motionärens. Något resultat av denna skrivelse har emellertid allmänheten ännu icke sett. Allra minst har det märkts någon lindring i det arbete, som åligger myndigheterna med avseende på primäruppgifters införskaffande, vilket närmast avses med motionen. Visserligen hava de statistiksakkunniga år 1921 avgivit ett yttrande, som blivit behandlat av Kungl. Maj:t, och protokollet över detta ärende har överlämnats till de ämbetsverk, som behandla statistiska uppgifter, men detta har varit allt, som man fått reda på har skett med anledning av det yttrande, som de sakkunniga avgivit. När sedan statens besparingskommitté började sitt arbete, har den i sitt stora arbetsfält även fått inryckt den uppgiften att tillse, om inskränkningar kunna ske i fråga om avgivande av onödiga eller överflödiga statistiska uppgifter. Enligt vad som kommit till utskottets kännedom, föreligger i detta fall just rörande den statistik, som motionären särskilt anført, nämligen den s. k. rovdjursstatistiken, ett yttrande från denna besparingskommitté. Det är emellertid så, att något resultat av det hela ännu icke förmärkts, utan i stället överhopas kommunala myndigheter och andra ständigt med nya uppgifter. Man kan befara, att statens besparingskommitté med den stora uppgift och det stora fält för sitt arbete, den har, icke kommer att taga tillbörlig hänsyn till de uppgifter, som icke direkt gälla besparingar för staten. De uppgifter, som här avses i motionen, gälla ju egentligen de kommunala myndigheterna. Många av dessa uppgifter komma icke att märkbart synas vid granskningen av de uppgifter, som trycka statens budget.

Det föreligger också på detta område en särskild anledning att nu begära en ny skrivelse. Det är nämligen så, att i fråga om primäruppgifternas insamlande förekommer en del dubbelskrivning från olika kommunala och kyrkliga myndigheter till samma eller liknande statistiska verk. Så är det

Ang. inskränkningar i det statistiska arbetet.
(Forts.)

till exempel med avseende på befolkningsstatistiken en hel del frågor, som skola besvaras av hälsovårdsnämndens ordförande. Bland annat skall han uppgiva antalet kyrkoskrivna invånare vid årets början, antalet under året levande födda, antalet under året döda personer, antalet döda barn under ett års ålder o. s. v. Alla dessa uppgifter måste han i sin tur inhämta från den kyrkliga myndigheten, ty det är en omöjlighet för en kommunal myndighet att sitta inne med kunskap på detta område utan att få utdrag ur kyrkoböckerna. Samtidigt skall emellertid pastor i församlingen till statistiska centralbyrån och till provinsialläkarna avlämna uppgifter rörande befolkningsfrågor. Då innebure det väl en betydlig förenkling, om samtliga dessa uppgifter lämnades direkt från den kyrkliga myndigheten till de statistiska myndigheter, där dessa uppgifter behövas. Vidare förekommer det en hel del blanketter, som äro snarlika. Man har exempelvis med avseende på fosterbarnsvården två olika blanketter, och nu blir det, när den nya lagen om samhällets barn skall tillämpas, där åldersgränsen successivt flyttas upp från 7 till 16 år, med all säkerhet nya blanketter. Det skulle nog icke skada, om de sakkunniga ägnade de blivande nya blanketterna en smula intresse, så att de icke svälla ut till hela volymer.

Då utskottet här av formella orsaker velat avslå motionen, hava reservanterna däremot ansett, att en förnyad hemställan bör göras genom en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran, att statens besparingskommitté måtte taga denna sak under särskild omprövning och således även ägna uppmärksamhet åt det arbete och de kostnader, som betunga de kommunala myndigheterna, och åt de inskränkningar, som förts på tal i Stockholms handelskammares skrivelse. Då jag icke kan finna någon anledning, varför icke en förnyad framställning kan göras i denna riktning, när man under fyra år icke förnummit något resultat av den skrivelse, som år 1921 av riksdagen avläts, tillåter jag mig, herr talman, att yrka bifall till den av herr Olsson i Hov m. fl. avgivna reservationen.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr Hage: Herr talman! Jag har varit medlem av statistiksakkunniga, som yttrat sig i denna fråga, och jag skall be att med anledning därav först få vitsorda och förklara, att denna kommitté fick riksdagens skrivelse av 1921 sig tillsänd, och kommittén blev tillfrågad, om den kunde åtaga sig att göra en utredning i frågan. Detta svarade kommittén på redan i oktober 1921. Men trots detta blev hela saken åtminstone för tillfället då lagd åt sidan. Det blev, med ett ord sagt, ingenting åtgjort i denna fråga, som nu här framförts av motionären.

Jag skulle dock vilja säga, att, som jag ser saken, är nog det väsentliga härvidlag icke, att man trycker på denna speciella sak, utan det väsentliga i denna fråga är säkerligen, att man söker åstadkomma *en allmän inskränkning av det statistiska arbetet*, att man försöker pressa ihop den svenska statistiken, ty det måste vara grundvalen för att komma något fram mot det mål, till vilket motionären här syftar. Är det nämligen så, att statsmakterna komma underfund med att här måste finnas statistik på vissa bestämda områden, då måste en följd därav bli, att en mångfald uppgifter infordras från de kommunala myndigheterna m. fl. Men kunna vi komma fram till den uppfattningen, att på det eller det området kan statistiken inskränkas, då följer som en konsekvens därav, att vi kunna inskränka detta infordrande av uppgifter från myndigheter och andra. Denna fråga, som också behandlas här i utskottsutlåtandet, är alltså den väsentliga härvidlag, och det är därför, som jag skulle vilja säga några ord om den saken.

Jag måste då begagna detta tillfälle för att uttrycka mitt beklagande över att denna fråga om möjligheterna att åstadkomma en inskränkning i och en minskning av kostnaderna för den officiella statistiken går så sakta framåt. År 1913 hade vi här i andra kammaren en interpellationsdebatt, i vilken ett flertal talare deltog. Interpellanten — det var en nu avliden frisinnaad herr Bogren — framförde detta spörsmål om möjligheterna att kunna minska det statistiska arbetet. Två år därefter, år 1915, väckte jag en motion i frågan, och det är att märka, att denna motion angående utredning om möjligheterna att minska den officiella statistiken gick igenom i båda kamrarna utan debatt. Trots detta fick frågan vila i fem år ända till år 1920, innan man gjorde något. Först 1920 tillsattes statistiksakkunniga, och dessa statistiksakkunniga avlämnade år 1922 ett betänkande. Detta betänkande innehöll bland annat förslag till en mindre organisation, som skulle verka i kontrollerande riktning för att hålla tillbaka statistikraseriet, och dessutom föreslogos vissa positiva åtgärder, avseende att åstadkomma vissa inskränkningar i det statistiska arbetet. Men trots detta, trots alltså att frågan varit aktuell sedan 1913, stå vi i dag ungefär på samma punkt, som vi stodo 1913. Visserligen har på en och annan punkt någon inskränkning åstadkommits, och visserligen är det så, att vi nu ha en kommitté, en slags Geddeskommitté, som fått denna sak till utredning, men trots detta måste man konstatera, att denna sak går oerhört sakta framåt. En av orsakerna till detta är nog det faktiska förhållandet, att hos de tjänstemän, som syssla med dessa saker, finns det en mycket stark motvilja mot inskränkningar på detta område. Vi fingo en mycket stark känsla däraf under arbetet i kommittén. Vi kallade upp undan för undan rent av till förhör dem, som syssla med dessa saker, och större delen av dem, som kommo upp från olika verk, förklarade för sin del: ja på *vårt* område kan det icke ske någon inskränkning, det är alldeles otänkbart. Men så hette det ibland: men vi veta, att på ett annat område har man en förskräcklig massa statistik, där inskränkningar säkerligen skulle kunna göras. Det är, som en medlem i denna kammarare sade till mig, ungefär samma företeelse, som vi nu få se i försvarsfrågan, när representanter från olika orter komma och tala om, att där och där få inga indragningar av regementen ske, men på en annan ort skulle man kunna avstå ett eller annat regemente. Ungefär samma företeelse, kan man säga, möter på detta område. Och inför detta måste jag rikta den maningen till regeringen och dem, som syssla med dessa saker, att de nu verkligen böra sätta in sin kraft på att till slut, efter så många års förberedelser och utredningar, också åstadkomma någonting på detta område.

Med detta vill jag inte säga, att vi ha råd att avstå från en massa statistik. Den utredning, som statistiksakkunniga presterade, bevisar, att vi ha behov av statistik i stor utsträckning. Om den saken tror jag för övrigt, att vi alla ha ungefärligen samma mening. Men å andra sidan kommo vi under vårt arbete till den uppfattningen, att på en hel del områden gives det statistik, som är ren kuriositetsstatistik, motsvarande någonting som en författare en gång i världen kallade för »knappologi». Det finns onekligen statistik på en hel del områden, som är av denna art och som måste bort, och måste bort just därför, att genom ett borttagande av dylik obehörlig och onödig specialstatistik, statistiken som helhet skulle få ett bättre anseende.

Jag för min del skulle alltså vilja passa på att påminna vederbörande om nödvändigheten att göra någonting på detta område. Om det yrkande, som här framförts, nu går igenom eller inte, har kanske inte så stor betydelse. Vad som har ännu mycket större betydelse är, att riksdagen definitivt säger ifrån, att nu är nådatiden ute, nu vilja vi se något resultat av alla utlåtanden och utredningar, som gjorts under de senaste åren. Vi vilja till slut få klarlagt, var man skall kunna göra inskränkningar. Och kan man få inskränkningar

Ang. in-
skränkningar
i det
statistiska
arbetet.
(Forts.)

Ang. in-
skränkningar
i det
statistiska
arbetet.
(Forts.)

på ett eller annat område, kommer det krav, som här framförts, som en konsekvens av de reformer, som då åstadkommas.

Herr Lundgren: Herr talman, mina damer och herrar! Då jag tillhör reservanterna inom utskottet vill jag härmed i korthet deklarerera min ståndpunkt i denna fråga. Jag vill först betona, att jag inte anser statistik som sådan överflödigt, utan fastmer är övertygad om att ett samhälle och en stat ej kan, för att äga bestånd och utvecklas, undvara statistik. Men skall den fylla sin uppgift erfordras, att den är sann och tillförlitlig, och härvidlag kan väl inför en hel del statistiska uppgifter sättas ett stort frågetecken. Motionären säger ju, vilket vi alla veta, att för att kunna lämna svar på en hel del frågor måste man gripa siffror ur luften. En sådan statistik äger ju föga mening.

Det är alltså mot den ofruktbara, onödiga och överflödiga statistiken, som jag här vill inlägga min protest, den statistik som kostar staten stora summor och belastar de uppgiftspliktiga i mycket hög grad. Utskottets majoritet delar också denna uppfattning med reservanterna, men anser, att vad som kan göras från riksdagens sida redan har gjorts, och hänvisar till den riksdagsskrivelse, som avsänts till Kungl. Maj:t år 1921. Ute i landet har man emellertid länge förväntat på en lättnad i berörda hänseende. Reservanterna ha ansett frågan vara mycket betydelsefull och i behov av en snar lösning och trott, att saken endast gagnas av att till Kungl. Maj:t avlätas en ny skrivelse med begäran om undersökning, huruvida och i vad mån inskränkningar måtte kunna ske i fråga om infordrande av statistiska uppgifter från kommunala myndigheter och enskilda i enlighet med motionärens önskan.

Jag vill till sist uttala den förhoppningen, att i en snar framtid en stor och skarp Geddesyxa må bli verksam för att bortrensa utväxterna på statistikens träd. Herr talman, jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

Herr Nylander: Herr talman! De talare, som förut yttrat sig till förmån för den föreliggande motionen och yrkat bifall till reservationen, ha huvudsakligen uppehållit sig vid den onödiga och överflödiga statistik, som föreligger på jordbrukets område och även på det kommunala området, exempelvis rovdjursstatistiken. Jag vill emellertid understryka, att även på ett annat område en sådan onödig och överflödigt statistik förefinnes, nämligen inom handel och industri. Jag behöver icke många minuter taga kammarens tid i anspråk, då denna del av problemet finnes utförligt behandlad i det utlåtande, som är bifogat utskottets förslag och avgivet av Stockholms handelskammare. Utan tvivel är det alldeles riktigt vad däri framförts. Utskottet har heller icke för sin del förnekat, att statistiken är så omfattande och i många fall så överflödigt, att den blir betungande och besvärlig för industriidkare och näringsidkare överhuvud taget, som hava att ifylla en massa blanketter och handlingar av de mest skilda slag. Då nu förslag föreligger om en ny riksdagsskrivelse i ärendet, kan jag icke annat finna än att ett sådant förslag är motiverat. Men, såsom handelskammaren framhåller i slutet av sitt utlåtande, man bör därvid även ägna stor uppmärksamhet även åt andra frågor, som beröras av det föreliggande betänkandet, nämligen handels-, industri- och försäkringsstatistiken.

Det är med hänsyn härtill, som jag ber att få understryka önskvärdheten och nödvändigheten av, att när besparingskommittén behandlar denna fråga den även skrider till förverkligande av det här uttalade önskemålet om förenkling av handels- och industristatistiken, och att snarast möjligt denna förenkling kommer till stånd. Jag finner detta så mycket mer motiverat, som statistiken ofta icke är till någon som helst praktisk nytta, utan saklost kan bortfalla. Jag ber därför, herr talman, med hänsyn till de synpunkter jag här framfört, och vilka, som sagt, finnas utförligt motiverade i handelskammarens utlåtande, att få yrka bifall till reservationen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

Ang. inskränknings-
i det
statistiska
arbetet.
(Forts.)

Jämlikt § 63 riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas första kammaren.

§ 17.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan upptaget statsutskottets utlåtande, nr 7, angående regleringen för budgetåret 1925—1926 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr andre vice talmannen **Nilsson**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att detta statsutskottets utlåtande föredrages punktvis, och att endast kantrubrikerna uppläsas.

Denna hemställan bifölls.

Punkterna 1—19.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 20.

Lades till handlingarna.

Punkten 21, angående kontrollstyrelsen.

Ang. kontroll-
styrelsen.

Uti innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under punkten 21 av sjunde huvudtiteln framlagt förslag till ordinarie stater för kontrollstyrelsen att tillämpas från och med den 1 juli 1925.

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget innebar, bland annat, uppflyttning till 26:e lönegraden av en förste byråinspektörsbefattning och av sekreterarbefattningen å styrelsens ordinarie stat, vilka befattningar tillhört förutvarande andra normalgraden.

Utskottet, som beträffande sekreterarbefattningen biträtt Kungl. Maj:ts förslag, men i fråga om förste byråinspektörerna ansett de åligganden, som påvilade dem, icke vara av den beskaffenhet, att någon av dem borde hänföras till högre lönegrad, hemställde, att riksdagen måtte

a) bestämma antalet ordinarie befattningshavare hos kontrollstyrelsen på följande sätt:

Befattning.	Lönegrad.
1 överdirektör	A 2
2 byråchefer	B 30
1 sekreterare	B 26
2 förste byråinspektörer	B 24
1 förste byråingenjör	B 24
1 laborator	B 24
1 förste aktuarie	B 24
1 byråinspektör	B 22

Ang. kontrollstyrelsen. (Forts.)	Befattning.	Lönegrad.
	1 notarie	B 21
	2 kansliskrivare	B 11
	1 laboratoriebiträde	B 11
	1 förste expeditionsvakt	B 7
	3 kanslibiträden	B 7
	1 expeditionsvakt	B 5
	6 kontorsbiträden	B 4;

b) godkänna följande ordinarie stater för kontrollstyrelsen att tillämpas från och med den 1 juli 1925:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 147,400
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 4,800
Avlöningar till icke ordinarie befattningshavare m. m.	» 20,800
Tryckningskostnader, förslagsanslag	» 5,000
Expenser	» 25,000

Förslagsanslag kronor 203,000;

B. Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag kronor 14,400;

c) höja det ordinarie förslagsanslaget till kontrollstyrelsen, nu 192,000 kronor, med 3,800 kronor till 195,800 kronor; samt

d) minska det ordinarie förslagsanslaget till övergångsstat för kontrollstyrelsen, nu 23,000 kronor, med 8,600 kronor till 14,400 kronor.

Vid denna punkt hade likväl reservationer avgivits:

av herrar *Lindblad*, *Rydén* och *Kristensson* i Göteborg, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

a) bestämma antalet ordinarie befattningshavare hos kontrollstyrelsen på följande sätt:

Befattning.	Lönegrad.
2 byråchefer	B 30
1 sekreterare	B 24
2 förste byråinspektörer	B 24;

b) godkänna följande ordinarie stater för kontrollstyrelsen att tillämpas från och med den 1 juli 1925:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag . kronor 146,500

Förslagsanslag kronor 202,100;

B. Övergångsstat.

c) höja det ordinarie förslagsanslaget till kontrollstyrelsen, nu 192,000 kronor, med 2,900 kronor till 194,900 kronor;

av herrar *Wallis* och *Törnkvist* i Karlskrona; samt
av herr *Olsson* i Kullenbergstorp.

Ang. kontroll-
styrelsen.
(Forts.)

Efter föredragning av punkten anförde:

Herr **Rydén**: Herr talman! Jag har tillåtit mig att till denna punkt knyta en reservation gentemot sekreterarens i kontrollstyrelsen placering i lönegraden B 26, och jag skall be att med några ord få motivera, varför jag inte här kunnat biträda utskottsmajoritetens hemställan.

Redan när riksdagen behandlade statsutskottets utlåtande nr 13, där man principiellt avgjorde, att en omplacering av de förutvarande andragradstjänsterna skulle äga rum, tillät jag mig framhålla, att detta komme att bjuda mycket stora praktiska vanskligheter just på grund av svårigheten att finna några klara regler för hur en sådan placering skall äga rum. Man ansåg sig emellertid den gången inte kunna följa den uppfattning, jag gav uttryck åt, nämligen att låta det förbli vid den placering, som skedde år 1921.

Men sedan riksdagen en gång fattat det principiella beslutet att göra en sådan upplacering har det synts mig angeläget vara, att man följer några strikta regler i de särskilda fallen för placering av dessa tjänstemän. I det betänkande, som riksdagen antog, statsutskottets betänkande nr 13, och som sedermera också ytterligare fört till en riksdagsskrivelse i ärendet, funnos sådana regler uppställda. Villkoren för att en andragradstjänst skulle kunna uppflyttas i löneklassen B 26 voro, utom det allmänna villkoret om en viss hög examen o. s. v., väsentligen tre. Det första gällde de fall, när med en befattning var förenad föredragningsskyldighet med ledamots ansvar i vederbörande verks styrelse. Förkommer, heter det, en dylik skyldighet i *större omfattning* och beträffande *ärenden av mera krävande art*, så skall denne tjänsteman kunna uppflyttas. Det andra villkoret var, att med tjänsten var förenad föreståndarskap direkt under verkschefen för en mera betydande avdelning av verket. Den tredje förutsättningen gällde tjänster, vilka visserligen inte kunde hänföras till de båda nyss nämnda kategorierna, men dock med hänsyn till särskilda kvalifikationer och krävande arbetsuppgifter vore att anse som fullt jämförliga med dessa tjänster.

Dessa regler äro inte så synnerligen lätta att tillämpa på varje särskilt fall, men det har dock synts mig vara angeläget, att man försöker tillämpa dem konsekventast möjligt, när man går till prövning av de olika placeringsfrågorna. I överensstämmelse härmed fattade också statsutskottet beslut, när åttonde huvudtiteln behandlades. Där var föreslaget av lönenämnden och Kungl. Majt, att en sekreterare i skolöverstyrelsen skulle placeras i lönegraden B 26, men eftersom inte någon av dessa tre av riksdagen fastställda förutsättningar förelåg, så ansåg statsutskottet sig böra tillstyrka, att någon upplacering här inte ägde rum. Riksdagen godkände även detta. Sedermera har denna grundsats följts inom huvudtitlarna så långt det varit möjligt. I överensstämmelse med denna princip har exempelvis nyss beträffande ett så viktigt ämbetsverk som statskontoret kammaren beslutat, att en av de tre sekreterarna där, som har ungefär samma ställning och samma uppdrag som kontrollstyrelsens sekreterare, skall placeras i lönegrad B 24. För ett så stort och viktigt ämbetsverk som kammarrätten beslöt kammaren nyss, att den ende sekreteraren i verket skulle placeras i lönegraden B 24, ehuru han hade föredragning i ej så ringa omfattning. Men man ansåg, att denna föredragning inte var av den högt kvalificerade beskaffenhet, att den borde föranleda en upplacering. På samma sätt har statsutskottets majoritet beträffande en av tjänstemännen i kontrollstyrelsen, nämligen förste byråinspektören, i strid med Kungl. Majts och lönenämndens förslag beslutat föreslå att placera honom i lönegrad B 24. Men däremot har statsutskottet av någon för mig oförklarlig anledning ansett, att sekreteraren i kontrollstyrelsen skulle pla-

Ang. kontroll-
styrelsen.
(Forts.)

ceras i lönegraden B 26. Om kammaren tar del av handlingarna i detta ärende, skall den finna, att här föreligger ingen av de tre nyss nämnda förutsättningarna. Denna sekreterare är visserligen, i likhet med sekreterarna vid nästan alla verk, en byråchefs ställföreträdare och har vissa krävande uppgifter, men inte den ställningen, att han under ledamots ansvar föredrar en mängd ärenden av mera krävande art och i större omfattning. Den första regeln passar sålunda inte. Inte heller passar den andra regeln, att han skall utöva självständigt chefskap för en avdelning under verkschefen. Den regeln är inte alls här tillämplig och gäller sådana verk som exempelvis Kungliga biblioteket, Nationalmuseum m. fl. Inte heller passar den tredje regeln. Dessa sekreterare kunna mycket väl ha en kansliexamen rätt och slätt. Jag kan inte säga, huruvida den sekreterare i kontrollstyrelsen det här gäller har högre examen än kansliexamen. Jag har inte gjort någon undersökning, men i statskalendern står i varje fall inte angivet, att han avlagt juris kandidatexamen.

Då sålunda efter min uppfattning ingen av de tre förutsättningar, som äro uppställda av riksdagen, föreligger i detta fall, har jag ansett, att konsekvensen måste bjuda, att man inte verkställer denna upplacering. Kontrollstyrelsen har visserligen med spriten att göra i detta land och ger mycket pengar till statsverket, men dess arbetsområde kan inte på något sätt jämföras med t. ex. skolöverstyrelsens, där vi placera ner sekreteraren, och inte ens med kammarrätten, där vi nyss ha beslutat motsvarande tjänsts placering i lönegraden B 24. Kontrollstyrelsen är ur ren förvaltningssynpunkt ett litet ämbetsverk.

Då det jämväl i övrigt torde vara nödvändigt, att man håller på, att man åtminstone får några fasta regler för upplaceringarna, har jag inte här kunnat vara med. Jag vill meddela, att i det utskottsbetänkande beträffande fjärde huvudtiteln, som nyss är utdelat i kammaren, har statsutskottet handlat på annat sätt än i nu föreliggande fall. Med tillämpande av de regler, som äro uppställda, beslöt statsutskottet i går att föreslå nedplacering av en tjänsteman, som inte uppfyllde förutsättningarna. Min avsikt är, om jag fortfarande kommer att som ledamot tillhöra statsutskottet under riksdagen, att så långt det finns möjlighet objektivt och sakligt undersöka, huruvida de uppställda reglerna äro tillämpliga på de olika löneplaceringarna, och i överensstämmelse därmed framställa mina yrkanden.

Herr talman, det finns förmodligen inte stora förhoppningar, så många vänner som kontrollstyrelsen har i denna kammare och i medkammaren, att ej utskottet skall segra i denna punkt. Men jag har inte kunnat böja mig för andra skäl än de rent sakliga. Jag gjorde det, när det gällde skolöverstyrelsen. Likaväl som jag där ansåg mig pliktig föreslå en nedplacering, vilket då vann majoritet i kammaren, anser jag mig skyldig, med hänsyn till den ställning jag principiellt intar, att också i denna punkt yrka bifall till den reservation, som av herr Lindblad med flera är bifogad statsutskottets betänkande.

Herr Jansson i Falun: Herr talman! Herr Rydén och jag stå i dag, liksom förra gången, i motsatsförhållande till varandra. Förra gången var herr Rydén på linjen för en uppflyttning i en rätt hög lönegrad, nämligen den 27:e. I dag har han kommit underfund med att här gäller det en syssla, som man mycket väl kan flytta ner i B 24. Jag har emellertid den uppfattningen, att de skäl och de fordringar, som riksdagen tidigare har uttalat för uppflyttning, förefinnas just i fråga om denna syssla. Vi erinra oss, vi som voro med i fjol, att vid den löne reglering och omorganisation av kontrollstyrelsen, som då verkställdes, reducerades kontrollstyrelsens arbetspersonal, d. v. s. sådana i chefsställning, i högst väsentlig grad. Två tjänstemän sattes på indragningsstat och en på övergångsstat; den senare har nu över-

gått till ett annat ämbetsverk. Det blev endast två byråchefer kvar och två byråinspektörer och en sekreterare. Nu har det sagts, att detta skulle vara ett mycket litet ämbetsverk och därför icke hava behov av så många högre tjänster. Ja, det är sant, det är ett litet ämbetsverk, men när vi närmare se efter är det en rätt stor personal som är anställd där, och den sekreterare det är fråga om är, kan man säga, chef för denna personal. Den administrativa byrån, som handlägger dessa personalangelägenheter, har en chef, som är tekniker och följaktligen icke befattar sig med dessa administrativa göromål, utan det är sekreteraren som får ordna dessa saker och är föredragande för verkets chef i dessa angelägenheter. Han fyller även uppgiften att vara föredragande med ledamots ansvar. Han fyller sålunda de krav i detta avseende, som herr Rydén talade om för en stund sedan. Vad sedan angår det andra kravet, att det skulle ske i större utsträckning, så lär, enligt vad vi inhämtat, det förekomma rätt ofta. Och sedan var det det sista skälet, det som vi skärpte utöver vad civilförvaltningens lönenämnd tidigare uttalat sig för, att det skulle vara ett oavvisligt behov för verket att uppflyttning verkställdes — blott icke så att förstå att ifall uppflyttningen icke skulle komma till stånd så skulle verket icke kunna utföra sina göromål, utan så att förstå att befattningshavaren i fråga vore nödsakad att utföra dessa arbeten på grund av att inga högre tjänstemän funnes, som kunde fullgöra dem. Vi hava, som sagt, inom tredje avdelningen i statsutskottet, när vi granskat dessa uppflyttningsfrågor, mycket noga nagelfarit och mycket noga bedömt de uppgifter, som dessa befattningshavare hava för att kunna bilda oss ett omdöme, om skäl förelegat för uppflyttningen, och vi hava samtliga kommit till, att det finnes sådana skäl och att ingen anledning förelåg att avslå den framställning, som gjorts dels från kontrollstyrelsen med tillstyrkan dels av civilförvaltningens lönenämnd och dels ock av Kungl. Maj:t i propositionen.

Nu talade herr Rydén om skolöverstyrelsen, att där hade ingen sekreterare blivit uppflyttad. Ja, det är sant, men om vi taga och titta på skolöverstyrelsens personantal, skola vi där finna en mängd av personer i byråchefs ställning, ehuru de hava annan titel och kallas för undervisningsråd, men de äro i byråchefs ställning. Det är 14 stycken och 1 generaldirektör. Det är skillnad mellan kontrollstyrelsen och ett ämbetsverk, som har tillgång på en sådan massa av högre kvalificerad arbetskraft. Sekreteraren i ett sådant ämbetsverk har det lindrigare och kan icke få samma ställning i fråga om föredragning och dylikt som i ett mindre ämbetsverk, där det endast finnes två byråchefer och den byråchef, som skulle handlägga administrativa ärenden, icke är anställd just i och för den uppgiften utan för andra uppgifter. Vidare har det i föl vid omorganisationen pålagts denne man en uppgift, som tidigare har tillhört länsstyrelserna, nämligen att kontrollera erläggandet av malt- och sockerskatten. Det är ett arbete, som han får utföra självständigt. Jag kan icke se annat än att det finnes fullgiltiga skäl för påståendet, att han fyller de krav, som tidigare fastställts. Herr Rydén talade om statskontoret. Här hade utskottet endast beslutit uppflytta två sekreterare. Ja, det är sant, men den sekreterare, som icke skulle komma i fråga till uppflyttning, har icke sådana arbetsuppgifter, att det motiverade en uppflyttning av den sysslan, och vi hava funnit, att uppgifterna från statskontoret äro överensstämmande med verkligheten, att den mannen icke har sådana arbetsuppgifter, men att de två andra hade sådana, som fullt motiverade uppflyttningen. Vidare talades det om kammarrätten. Såvitt jag kan finna har intet förslag om uppflyttning av sekreteraren där varit på tal, utan det har endast varit fråga om advokatfiskalen, som blivit uppflyttad i högre löneställning där. Jag tror sålunda, att de jämförelser, som herr Rydén sökt göra, icke hålla streck. Om

Ang. kontroll-
styrelsen.
(Forts.)

man opartiskt vill bedöma den nu föreliggande frågan och vill bedöma den ur synpunkten, vilka arbetsuppgifter ifrågavarande befattningshavare har, så måste man komma till den uppfattningen, att han fyller de krav, som riksdagen tidigare har uttalat sig för och som borde finnas för att en uppflyttning skulle ske. Jag tror då, att kammaren icke gör rätt i att vägra denna uppflyttning, som enligt vad vi kunnat utröna är synnerligen väl motiverad.

Jag har icke mycket att tillägga vidare, utan jag skall endast nöja mig med dessa ord och yrka bifall till utskottets förslag. Jag vill försäkra kammaren om, att vi icke uraktlåtitt något för att verkligen undersöka, huruvida faktiska förhållanden föreligga, som kunna motivera en uppflyttning, och vi hava funnit, att sådana ligga till grund för Kungl. Maj:ts förslag, vilket också är utskottets.

Herr Törnkvist i Karlskrona: Herr talman! Detta ärende tillhör ju dem, som kammarens ledamöter nog icke känna så mycket till, och i vilka man har stora svårigheter att få en ordentlig orientering. Jag måste åtminstone vad mig vidkommer säga, att för att komma till ett rätt bedömande av en rättvis placering av de olika tjänstemännen borde jag gått runt i verket och undersökt, vilka arbetsuppgifter de hava. Jag kan ifrån min utgångspunkt icke alldeles vara nöjd med att konstatera, att en tjänsteman har en sådan och sådan examen, ty det är naturligtvis alldeles oriktigt att fastställa avlöningar efter examensmeriter. Det riktiga måste vara, att den arbets kvaliteten, man utkräver, bör vara bestämmande för den lön, som skall betalas och som vederbörande skola uppbara.

Min blanka reservation på denna punkt innebär i grunden, att jag har ställt mig på den ståndpunkt, Kungl. Maj:t intagit. Det är nämligen så, att kontrollstyrelsen har föreslagit uppflyttning av ett antal tjänstemän i den nya lönegraden B 26. Lönenämnden har granskat kontrollstyrelsens förslag, därefter har Kungl. Maj:t övergranskat lönenämndens förslag. Lönenämnden och Kungl. Maj:t hava kommit till alldeles samma mening, intagit alldeles samma ståndpunkt i fråga om dessa två tjänstemän, sekreteraren och en förste byråinspektör. Jag har fått det intrycket av den motivering, som lämnats, att de starkaste motiven för uppflyttning föreligga i fråga om den ene förste byråinspektören, men så går utskottet och återplacerar honom i B 24, men låter den, som enligt min mening har fått den svagare motiveringen för sin uppflyttning, få stanna i den högre lönegraden. Det är detta som enligt min mening ådagalägger en sådan godtycklighet i urvalet, att jag, som saknar närmare kännedom om tjänsternas kvalitet, måste säga mig, att jag icke kan gå med på det. Om jag från den utgångspunkten sålunda anser, att båda skola stå kvar i det läge, som Kungl. Maj:t har föreslagit, så har det varit ett uttryck för den lojalitet jag under min okunnighet i denna fråga måste känna inför de löneexperters bedömanden, som här ofta i kammaren åberopas, och vidare för den övergranskning Kungl. Maj:t har låtit övergå lönenämndens förslag. De herrar, som i likhet med min vän här till vänster tala för att vi skola avslå Kungl. Maj:ts förslag, de kunna ju finna öra här, därför att de därmed komma i linje med det enligt min mening mycket överdrivna och missbrukade talet om sparsamhet. Men jag tror icke, att det blir en verklig sparsamhet, när vi icke hava någon säkerhet för, att det icke gäller en sparsamhet blott för något år eller två, och vi sedermera kanske nödgas taga tillbaka vad vi nu sagt och beslutat.

Jag finner sålunda, herr talman, att den ståndpunkt jag intagit, att vi skola följa Kungl. Maj:t, har de starkaste sakliga grunderna för sig, och därför ber jag att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i fråga om dessa båda tjänsters uppflyttning.

Herr Rydén: Herr talman! Ingen kan mer än jag beklaga, att jag icke kan stå på samma linje som herr Jansson i Falun, men det behöver ju icke nödvändigt betyda, att det är jag som har orätt, ty om herrarna minnas vad som särskilt herr Jansson i Falun uttalade vid en debatt i fråga om landsarkivariererna, som han bragte i erinran i sitt anförande, så vände han sig särskilt då emot att en person placerats i löneklass B 27, men samme herr Jansson i Falun har som fungerande ordförande på tredje avdelningen i statsutskottet först när det gällde fångvårdsstyrelsen tillstyrkt en tjänstemans placering i B 27, och om herrarna vilja slå upp utskottsutlåtandet om kammarkollegium har samme herr Jansson i Falun varit med om att placera en av advokatfiskalerna i B 27. Det skälet, att man icke skall placera en tjänsteman i B 27 har således icke gällt mer än för åttonde huvudtiteln, det har icke gällt för de huvudtitlar, som herr Jansson varit med om att i första hand behandla hittills under riksdagen.

*Ang. kontrollstyrelsen.
(Forts.)*

Nu är det långt lidet, herr talman, och jag skall därför icke besvara kammaren med att läsa upp något, men jag skulle för den som är intresserad för denna sak, för att visa vein som har rätt, be att få hänvisa till den utredning, som finnes i Kungl. Maj:ts proposition under rubriken »utgifter» på sid. 31 angående statskontoret och på sid. 33 angående kammarrätten, och jag vågar säga, att inför ett objektivi bedömande står det sig icke att placera upp sekreteraren i kontrollstyrelsen och placera ned den ene sekreteraren i statskontoret och den ende sekreteraren i hela den stora kammarrätten. Det håller icke det där. Då kommer till slut herr Jansson i Falun och försöker att framställa det så, som att det föreligger ett oavvisligt behov i kontrollstyrelsen. Jag kan icke gå med på denna uppfattning heller; det är ju dock så, att utom denne sekreterare finnes det en annan sekreterare på övergångsstat, som står till kontrollstyrelsens förfogande. Denne blir kvar i klass B 24, men därjämte har kontrollstyrelsen ett särskilt arvode på 3,000 kronor för att engagera en förstklassig, högre jurist, som hjälper kontrollstyrelsen till rätta i kinkiga juridiska situationer. Det skulle sålunda vara mycket egendomligt, om man med tanke på detta verkligen kan hävda, att detta förvaltningsmässigt sett lilla ämbetsverk icke skulle vara väl rustat, när det har två sekreterare, låt vara att den ene är på övergångsstat, och därutöver har särskilt arvode för att kunna anställa en högre jurist som speciell rådgivare i dessa ärenden.

Det är nu så många, herr talman, som dyrka denna styrelse, och jag har ingenting emot den alls, men eftersom jag varit med om att tillstyrka att sätta sekreteraren i skolöverstyrelsen, som ligger mitt hjärta nära, i en lägre grad, så kan jag omöjligt vara med om att föreslå att beträffande kontrollstyrelsen placera honom högre. Vi skola komma ihåg, att i skolöverstyrelsen äro alla ledamöter skolmän, de hava ingen juridisk utbildning, verket har ingen jurist mer än sekreterarna.

Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande, och jag tror också, att det är sakligt riktigt att låta förste byråinspektören stå i B 24, och att icke göra någon skillnad mellan de båda byråinspektörerna, ty det vållar endast tråkigheter inom verket, och jag hemställer därför om bifall till reservationen, i vilken föreslås, att båda dessa tjänstemän skulle placeras i lönegraden B 24.

Herr Jansson i Falun: Herr talman! Jag vill gentemot herr Rydén, då han återopade att en tjänsteman i kammarkollegium placerats i löneklass B 27, nämna, att detta berodde på, att denne tidigare i lägre löneställning haft rätt att uppbära aktoratsarvode. Skulle vi såhunda hava placerat honom i B 26, hade det blivit löneminskning, och det är självklart, att vi bruka sällan reglera lönerna nedåt, utan tjänstemännen bruka få behålla de löner de ursprungligen haft, även om det blir lönereglering. Och vad angår statskontoret är det icke värt att herr Rydén talar om nedflyttning, ty det har icke varit tal om

Ang. kontroll-
styrelsen.
(Forts.)

att uppflytta mer än två, som föreslagits från Kungl. Maj:ts och lönenämndens sida.

Vad sedan angår den man, som herr Törnkvist talade om, en av de förste byråinspektörerna, så har herr Rydén redan därvidlag framhållit vissa skäl, som tala för att man icke kan verkställa en uppflyttning, och jag vill ytterligare stryka under den saken och säga, att det går väl icke gärna an att beträffande två befattningshavare, som hava precis samma arbetsuppgifter, flytta upp den ene men icke den andre. Nu är jag icke så övertygad om, att dessa befattningshavares arbetsuppgifter fylla de krav, som vi tidigare ansett borde fyllas för att uppflyttning skulle vinnas. Vi hava icke kunnat bliva övertygade om den saken, och det är därför vi icke kunnat följa Kungl. Maj:ts förslag. Jag ber även att få påpeka, att när civilförvaltningens lönenämnd föreslog att den mannen skulle uppflyttas, föreslog nämnden också, att en arbetsfördelning skulle verkställas mellan befattningshavarna i fråga, men departementschefen har sagt, att oavsett om en sådan arbetsfördelning komme till stånd eller icke ansåg han en uppflyttning böra ske, och under sådana förhållanden hava vi för vår del ansett det vara riktigast att placera honom i hans förutvarande löneställning.

Sedan talade herr Rydén om den sekreterarebefattning, som var på indragningsstat inom kontrollstyrelsen. Ja, den mannen har kontrollstyrelsen sannerligen inte mycket nytta av. Om jag inte är alltför dåligt underrättad, tror jag, att han har ständig tjänstledighet på grund av sjukdom, och följaktligen har man ingen som helst nytta av den befattningshavaren. Jag tror sålunda, att kammaren med synnerligen stort lugn kan följa statsutskottet här, och jag vill erinra om, att vi på tredje avdelningen sakna icke personer, som hava goda insikter just i sådana här placeringsfrågor. Vi hava där som vår ordförande kommunikationsverkens lönenämnds ordförande, och han är synnerligen förfaren på dessa områden och är sannerligen icke med om uppflyttningar, om han på något vis kan finna, att man kan undvika dem.

Jag ber sålunda att få ändra mitt yrkande från föregående tillfälle till bifall till utskottets förslag. Utskottets förslag och Kungl. Maj:ts förslag skilja sig i det avseendet, som herr Törnkvist tidigare påpekat.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Då det på denna punkt gäller tre olika alternativ, är det klart att saken ställer sig tveksam för den som i likhet med mig icke behärskar ämnet, såsom jag uttryckte mig vid ett annat tillfälle, då vi behandlade placering av andra gradens tjänstemän. Då det av herr vice ordföranden i statsutskottets tredje avdelning talas om att vi på avdelningen hava kommit till det och det resultatet, skall jag be att verkligen få undantaga mig, ty jag har endast hört på vad de andra herrarna hava sagt, ingenting annat, och det är en reservant också på avdelningen, som gått på en annan linje. I det fallet således talar var och en av dem, som äro så att säga sakkunniga, på sitt sätt här, och herr vice ordföranden på avdelningen brukar samma taktik som statsutskottets vice ordförande förut i dag, han kryper bakom en annan, och det är kanske det bästa att taga betäckning på så sätt. Men jag har tillåtit mig redan förut i dag att säga, att jag kan icke begagna mig därav, det brukar jag ej.

Så var det herr Törnkvist i Karlskrona. Han sade, att han följde Kungl. Maj:t, ty då ansåg han sig vara på den säkraste sidan, när han icke själv kunde klara ärendet. Jag följde Kungl. Maj:t på en annan punkt här förleden, men då fann jag icke herr Törnkvist den gången på samma sida. Var det därför att Kungl. Maj:t då icke föreslagit en högre lön som nu, som herr Törnkvist nu anser, att man bör följa Kungl. Maj:t?

Då frågan är så tveksam och var och en giver starka skäl för sin mening,

vore det då icke bäst, att man följde den regeln, att i tveksamma fall skall man icke handla, och då tycker jag, att det som herrar reservanter hava föreslagit, bäst täcker den synpunkten. Det är tveksamt, huru vi skola göra här i kammaren, vi som icke äro inne i saken, och då tror jag, att vi göra lugnast, om vi följa herrar reservanter. Jag säger det icke alldeles bestämt, därför att jag som sagt icke anser mig behärska frågan, men jag *tror* vi äro på den säkraste sidan, om vi följa herr Lindblads m. fl. reservation, till vilken jag därför, herr talman, ber att få yrka bifall.

Ang. kontroll-
styrelsen.
(Forts.)

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Efter som detta är den enda punkt, där jag har anledning yttra mig på grund av utskottets behandling av sjunde huvudtiteln, skall jag först be att få uttala min tacksamhet mot utskottet för att det så välvilligt behandlat saken och praktiskt taget på alla punkter följt Kungl. Maj:t. Enda undantaget härifrån utgör ju denna fråga om huruvida vissa f. d. andragradstjänstemän skola placeras i lönegrad B 26 eller B 24.

Det är alldeles riktigt, som herr Rydén sagt, att det är mycket svårt att få några enkla och klara principer att följa, när man skall lyfta upp den ene och lämna den andre kvar i den gamla femtonde lönegraden. Och det är mycket naturligt, om både herr Rydén och herr Olsson i Kullenbergstorp, som vid frågans första behandling ville, att alla dessa tjänster skulle stå kvar i femtonde lönegraden, hava, jag vill icke säga fördomar mot en dylik uppflyttning, men om de ändå, när det gäller avgörandet, en liten smula låta sig påverkas av denna sin principiella ståndpunkt. Jag säger detta, fastän jag mycket väl tror herr Rydén, när han förklarar, att han lojalt accepterar den utgångspunkt, som ligger bakom Kungl. Maj:ts och lönenämndens förslag, en ståndpunkt, som jag förmodar han menar, att riksdagen genom sitt tidigare beslut har godkänt. Men när det gäller att tillämpa dessa principer, när det gäller att avgöra, huruvida en sådan tjänsteman, som förut stått i femtonde lönegraden, skall ha de kvalifikationer eller fylla de uppgifter, som enligt dessa principer skola berättiga till uppflyttning i sextonde, d. v. s. numera tjugosjätte lönegraden, så kan det naturligtvis icke undvikas, när man på det viset står inför en omdömesfråga, och när saken är litet tvivelaktig, att man lutar mera åt den ena sidan än åt den andra, när man från början har haft en sådan uppfattning, att över huvud ingen uppflyttning vore det riktiga. Det kan man icke komma ifrån, hur mycket man än försöker betrakta saken objektivt. Jag skall också gärna erkänna, att det i dessa fall i hög grad rör sig om omdömesfrågor, där man kan tveka, och där man naturligtvis i Kungl. Maj:ts kansli också har tvekat om vad som är det riktiga.

Det lönar sig väl föga att här försöka slå ett slag för Kungl. Maj:ts oförändrade förslag, nämligen det som herr Törnkvist i Karlskrona nämnde, när han påpekade, att den ene förste byråinspektören ju av utskottet har blivit placerad lägre än Kungl. Maj:t har föreslagit. Det som vid denna punkt naturligtvis gör intryck i kammaren är, att man i regeringens proposition icke gör någon skillnad mellan de båda tjänsterna så till vida, som man föreslår uppflyttning oberoende av, om man kan göra en fördelning av arbetet eller icke. Det är tydligt, att utskottet och kammaren med ett visst fog kunna säga: vill man icke göra en sådan uppdelning av arbetet, då får man också finna sig i, att båda tjänsterna placeras i samma lönegrad. Men det är kanske ändå skäl att tillägga ett ord. Även om man från början icke delar upp arbetet, kan det ha sina fördelar att ha den ena befattningen i högre grad, nämligen om man för den befattningen vill försäkra sig om en arbetskraft, som man kanske icke skulle få, om den sattes i lägre lönegrad. Det är nu så, att en av dessa byråinspektörer har att kontrollera och granska hela den omfattande ekonomiska rörelse, som be-

Ang. kontroll-
styrelsen.
(Forts.)

drives av våra systembolag. Det är säkerligen en mycket ansvarsfull tjänst, och det skulle nog icke vara ur vägen, om man där kunde få en person, som placerades i lönegrad B 26. Men jag skall icke uppehålla mig vid den saken, därför att det väl är föga utsikt att emot ett enhälligt utskott komma någon väg på den punkten.

När det gäller sekreteraren, skulle jag kunna inskränka mig till att instämma i herr Janssons i Falun yttrande. Han har, förefaller det mig, på alla punkter lagt fram de argument, som jag tror, att man på den sidan kan anföra för att sekreteraren skall placeras i lönegrad B 26. Jag tror, det är ganska farligt att här försöka jämföra med andra ämbetsverk. Mitt hjärta står, liksom herr Rydén, också närmare skolöverstyrelsen än kontrollstyrelsen. Men jag tror icke, att jag skulle våga draga en slutsats från det ena verket till det andra. Det är ju ändå så, att i ett litet verk som kontrollstyrelsen med endast två byråchefer, där ligger det i sakens natur, att denne sekreterare kommer att få uppgifter, som icke påvåla en sekreterare i ett större ämbetsverk. Jag kan icke tala om personlig erfarenhet. Jag känner lika litet till kontrollstyrelsens verksamhet i detalj som, jag förmodar, de flesta av kammarens ledamöter, så att jag får lita på vad auktoriteterna säga, i detta fall på vad kontrollstyrelsen själv säger och vad lönenämnden, som närmast haft att utreda saken, säger. Och kontrollstyrelsen menar, att just därför att ämbetsverket är så litet — det har ju som jag nämnde endast ett par byråchefer — så är det naturligt, att denne sekreterare kommer att få sig pålagda vissa uppgifter, som i ett annat ämbetsverk säkerligen skulle handhavas av byråchef. Jag tror alltså, att det kan finnas skäl att i den punkten följa Kungl. Maj:ts förslag, som i det fallet öfverensstämmer med utskottsmajoritetens.

Jag vill sluta med att säga, att när det gäller sådana omdömesfrågor, så är det icke mycket skäl att argumentera skarpt vare sig från ena eller andra sidan. Jag tror, att herr Rydén begick ett litet fel, då han trodde sig kunna klart och tydligt visa, att man här gått ifrån de riktiga principerna vid uppflyttning av sekreterare i lönegrad B 26. Jag tror icke, att herr Rydén kan visa, att man klart och tydligt gått ifrån principerna, lika litet som jag tror, det är möjligt, att ifrån utskottets och Kungl. Maj:ts sida klart och tydligt visa, att denne tjänsteman måste placeras i lönegrad B 26. Jag kan bara säga, att när utskottet — jag erinrar därom med stor tacksamhet — funnit, att man i regeringens proposition har riktigt placerat det övriga fyrtiotalet av tjänstemän, då det gällt att avgöra, huruvida de skulle stå i lönegrad B 24 eller B 26, och när även herr Rydén funnit, att dessa andra tjänstemän blivit riktigt placerade av lönenämnden och i sista hand i Kungl. Maj:ts proposition, så förefaller det mig, som om det skulle finnas ett vísst skäl att antaga, att även på den punkt, det nu gäller, nämligen frågan om denne sekreterare, lönenämnden och Kungl. Maj:t träffat rätt. Detta har också utskottsmajoriteten — en mycket stor utskottsmajoritet — anslutit sig till, och jag tror, att kammaren handlade åtminstone försiktigast, om även den i denna punkt följde utskottsmajoriteten.

Herr Jansson i Falun: Herr talman! Endast ett par ord med anledning av herr Olssons i Kullenbergstorp anförande, då han ville göra gällande, att jag här skulle vilja söka skydd bakom en annan persons breda rygg. Den person jag här nämnde, den nämnde jag icke för att på något sätt söka skydd bakom hans breda rygg. Långt därifrån! Jag försöker alltid själv tränga in i frågorna, så långt jag kan. Jag åberopade endast honom såsom *auktoritet*, vilket jag icke är. Så står saken, herr Olsson i Kullenbergstorp!

Vidare ber jag att få säga herr Olsson i Kullenbergstorp, att när vi på avdelningen behandlade denna fråga, hörde jag ingen egentlig opposition. Man förmodade endast, att här vore väl ingenting annat att göra än att följa

Kungl. Maj:ts förslag, men ingen egentligen avvikande mening förspordes. Först sedan herr Rydén här kom och angrep tredje avdelningen och tackade den för vänlig hjälp, när det gällde hans landsarkivarier på åttonde huvudtiteln, då fann herr Olsson lämpligt att också vara så radikal i fråga om nedflyttning.

Ang. kontrollstyrelsen.
(Forts.)

Herr **Törnkvist** i Karlskrona: Herr talman! Jag vill uttrycka den förhoppningen, att även tjänstemännens lönefrågor bliva föremål för en saklig behandling. Och jag undrar, huruvida herr Olssons i Kullenbergstorp uppfattning, när han förklarar sig fullkomligt främmande för denna fråga och likväl yrkar bifall till reservanternas förslag, vilar på den sakliga grund, man kan begära. Är det icke fastmera en inrotad gammal föreställning, att »det billigaste skola vi ta», som herr Jönsson i Revinge nyss sade? Det är givetvis riktigt, att i tveksamma fall bör man icke handla. Men herr Olsson i Kullenbergstorp bryter omedelbart mot den vackra grundsatsen genom sitt bifallsyrkande till reservationen, och det finner jag förklarligt med hänsyn till svårigheten för både herr Olsson i Kullenbergstorp och övriga att vara neutrala. Vi måste taga ståndpunkt. Och när jag tagit ståndpunkt med ledning av våra förnämsta löneexperter, inför vilka t. o. m. herr Olsson böjer sig, och Kungl. Maj:ts kapacitet som granskare av lönenämndens ståndpunkt, då torde jag icke handla i något tveksamt fall. Ty jag har följt den gamla regeln, att om man icke förstår en sak själv, skall man försöka följa den förständigare. Det är detta jag har sökt göra i detta fall, och måhända det är en av anledningarna till att jag icke står på samma linje som herr Olsson i Kullenbergstorp.

Herr Olsson pekar på min granne här till vänster, och jag vill i anledning därav säga, att i ett avseende stå vi på samma ståndpunkt, herr Rydén och jag, nämligen däruti, att vi icke kunna förstå, varför utskottet har skilt på dessa båda tjänster. Utskottet har godtyckligt flyttat ned en tjänsteman och låtit en annan stå kvar. Våra förslag äro så till vida principiellt lika, herr Rydéns och mitt, att jag vill, att vi skola följa Kungl. Maj:ts förslag i fråga om båda tjänsterna, och herr Rydén vill, att vi skola följa utskottets ståndpunkt i fråga om den ene förste byråinspektörstjänsten och även flytta ned sekreterartjänsten.

Och jag vill till slut säga, att om voteringen kommer att verkställas på det sättet, att jag får möjlighet att först rösta för mitt yrkande, och detta då faller igenom, så kommer jag obetingat att rösta för herr Rydéns reservation. Antagligen kommer voteringen icke att tillgå på det sättet, och följaktligen håller jag fast vid det yrkande jag gjort om bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr **Rydén**: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning av vad som yttrades från statsrådsbanken. Jag är övertygad om, att herr statsrådet icke avsåg att framkalla den föreställningen hos kammaren, men det kanske ändå kunde komma att uppstå den uppfattningen, att jag liksom skulle fortsätta någon slags obstruktion här med anledning av att jag inom riksdagen skulle hava förlorat i själva den avgörande voteringen. Vid den föregående behandlingen av såväl andra huvudtiteln som åttonde huvudtiteln, vid behandlingen här i dag av sjunde huvudtiteln och vid behandlingen i går i statsutskottet av fjärde huvudtiteln har jag varit med om att uppflytta tjänstemän i lönegrad B 26 i alla de fall, där detta varit motiverat av de av riksdagen uppställda regler, som jag läste upp i mitt första anförande. Men lika konsekvent har jag gått emot förslaget om uppflyttning i alla de fall, där jag ansett, att dessa motiv icke förelegat, och jag kommer att fullfölja detta under hela statsregleringsarbetet vid denna riksdag. Om jag icke lyckas vinna gehör därför,

Ang. kontroll-
styrelsen.
(Forts.)

så vill jag i varje fall handla konsekvent. Ty det är klart, mina herrar, att om man icke ställer upp några bestämda regler och följer dem, så blir det ett fullständigt godtycke på detta område, och det blir till slut rena tillfälligheter, som komma att avgöra, huru placeringen blir. Och det blir mycket svårt att kunna upprätthålla någon ordning, i fall det icke ligger någon verkligt objektiv grund och utformad regel bakom besluten.

I förevarande fall måste jag bestämt hävda den uppfattningen, att ingen av de tre förutsättningar, som uppställts i riksdagens beslut, här föreligger. Denne sekreterare har icke föredragningskyldighet med ledamots ansvar i större omfattning och beträffande ärenden av mera krävande art. Han handlägger ärenden men har icke föredragningskyldighet med ledamots ansvar. Han är icke föreståndare för en avdelning direkt under verkschefen och har icke högre teoretisk utbildning, såsom t. ex. bibliotekarierna i kungl. biblioteket och intendenterna i Nationalmuseum, som äro anställda direkt under verkschefen. Och det fordras icke av honom den tredje av de här uppställda förutsättningarna, nämligen särskilda kvalifikationer och högre vetenskaplig utbildning. Ingen av de tre förutsättningarna föreligger i detta fall efter min övertygelse, och därför har jag gått emot detta förslag på samma skäl, som jag i statsutskottet i går gick emot en annan sådan placering, där utskottet den gången hade den vänligheten att följa mitt yrkande. Och när jag nyss kastade ett öga på nionde huvudtiteln, som just kommit in, så fann jag där, att exempelvis sekreteraren i ett ämbetsverk som lantbruksstyrelsen placerats i lönegrad B 24. Då menar jag, att det komme att se ytterst underligt ut, om man i kontrollstyrelsen flyttade upp dess sekreterare, medan sekreterarna i mycket större och mera betydelsefulla ämbetsverk förbleve i lägre lönegrad.

Jag vill endast säga ytterligare ett ord, herr talman, eftersom jag hörde herr statsrådet begära ordet — i annat fall skulle jag icke velat uppkalla honom genom att taga upp den saken. Då herr statsrådet åberopat, att lönenämnden tillstyrkt denna uppflyttning, så vill jag endast påpeka, att de ordalag, i vilka lönenämnden har tillstyrkt uppflyttningen, äro, i fall de äro rätt återgivna i den kungliga propositionen, att »nämnden har icke ansett sig böra motsätta sig denna uppflyttning».

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Jag skall be att få säga några ord med anledning av herr Rydén's anförande. Om någon i kammaren har kunnat missförstå mitt första yttrande så, att jag på något vis antytt, att herr Rydén icke skulle fullt lojalt ha sökt följa de principer, som genom riksdagens förra beslut blivit fastställda, så skall jag be att få understryka, att det icke alls var min mening att försöka ge kammaren det intrycket. Men vad jag sade och tror, att jag kan stå fast vid, är det, att när man behandlar en sådan fråga som denna, där det gäller att tolka vissa allmänna principer, som äro ganska svåra att tolka i det enskilda fallet, så blir man i viss mån bunden av sin föregående ställning till själva principfrågan. Herr Rydén själv erkände, att även om man slöt fast, att en sådan tjänsteman skall ha självständig föredragningskyldighet och visst självständigt ansvar, så är det svårt att tillämpa denna princip i det enskilda fallet. Och då man står inför tvånget att tillämpa principen i tveksamma fall, så tror jag, att man kan hava rätt att säga, att den, som från början helst skulle velat se, att icke någon uppflyttning alls förekommit, har mycket lättare för att se de skäl, som tala för att låta tjänstemannen stå kvar, och alltså icke är lika objektiv, som om han från början hade stått mera indifferent till hela principfrågan. Jag tror, att detta är riktigt och att det icke är möjligt att som allmänprincip förneka, att vi litet var ha den svagheten, att våra principer påverka oss i det enskilda fallet åt ett håll, som vi kanske medvetet icke skulle vilja gå.

Jag skall icke tillägga annat än det, att jag tror icke, det är möjligt att säga: här sitter en sekreterare i ett ämbetsverk, och det ämbetsverket är större, och han har icke flyttats upp; hur skall man då kunna flytta upp en sekreterare i ett ämbetsverk, som är mycket mindre? Den linje för argumentering, som jag valde, låg egentligen åt rakt motsatt håll. Jag tror, det är riktigare att säga, att om ett ämbetsverk är litet, om det t. ex. endast har två byråchefer som kontrollstyrelsen, så följer därav, att en tjänsteman, som sitter lite längre ned, kommer att utnyttjas för mera ansvarsfulla uppgifter, än om han sitter som sekreterare i ett större ämbetsverk med många och högt kvalificerade byråchefer. Jag tror sålunda, att herr Rydén's argumentering om större och mindre ämbetsverk kan användas men kan användas i rakt motsatt riktning, sålunda till förmån för utskottets hemställan.

Ang. kontrollstyrelsen.
(Forts.)

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, 2:o) bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet samt 3:o) bifall till den vid punkten fogade, av herr Lindblad m. fl. avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den sistnämnda propositionen. Votering begärdes likväl av herr Röing, i anledning varav, efter given varsel och sedan till kontraposition antagits den under 1:o) upptagna propositionen, följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslags:

Den, som vill, att kammaren bifaller den vid punkten 21 av statsutskottets förevarande utlåtande nr 7 fogade, av herr Lindblad m. fl. avgivna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets hemställan i berörda punkt.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit den vid punkten fogade, av herr Lindblad m. fl. avgivna reservationen.

Punkterna 22—38.

Vad utskottet hemställt bifölls,

§ 18.

Föredrogos vart för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för verkställande av undersöknings- och försvarsarbeten å områden, som äro eller kunna varda för kronans räkning inmutade; och

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande i vissa fall av återbetalningsskyldigheten beträffande till kontrolltjänstemän oriktigt utbetalda dyrtidstillägg.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 19.

Ang. de inom
riksdagen
väckta
motionerna
I: 24 och 71
samt II: 34
och 111.

Härpå upptogs till behandling lagutskottens memorial, nr 1, i anledning av remiss dels från första kammaren av motionerna nr 24 om utredning i syfte att i vissa fall, då villkorlig straffdom kan antagas ifrågakomma, häktningsåtgärd icke må tillgripas, och nr 71 angående lagstiftning om förberedande undersökning och tvångsmedel i brottmål m. m., dels ock från andra kammaren av motionerna nr 34 om beredande av rätt för kommunerna att själva välja de personer, som indriva kommunalutskylderna, och nr 111 om lagstiftning rörande förberedande undersökning och tvångsmedel i brottmål m. m.

Till behandling av lagutskott hade hänvisats dels de inom första kammaren väckta motionerna:

nr 24, av herr *Luterkort* om utredning i syfte att i vissa fall, då villkorlig straffdom kan antagas ifrågakomma, häktningsåtgärd icke må tillgripas; och nr 71, av herr *Fehr* angående lagstiftning om förberedande undersökning och tvångsmedel i brottmål m. m.;

dels ock de inom andra kammaren väckta motionerna:

nr 34, av herr *Borg* om beredande av rätt för kommunerna att själva välja de personer, som indriva kommunalutskylderna; och

nr 111, av herr *Löfgren* i Stockholm om lagstiftning rörande förberedande undersökning och tvångsmedel i brottmål m. m.

Då ovannämnda motioner anginge frågor, som ägde ett nära sammanhang med dem, vilka hänvisats till det särskilda utskott riksdagen beslutit tillsätta för behandling av ej mindre Kungl. Maj:ts propositioner nr 58 med förslag till lag om polisväsendet i riket m. m. och nr 59 angående anslag till polisväsendet i riket m. m., än även de ytterligare framställningar, som kunde komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i dessa ämnen eller andra i omedelbart samband därmed stående frågor, hemställde lagutskotten uti förevarande memorial, med stöd av § 8 i de för riksdagen gällande reglementariska föreskrifterna,

1) att motionen nr 24 i första kammaren måtte överlämnas till berörda särskilda utskott,

2) att motionen nr 71 i första kammaren måtte överlämnas till samma särskilda utskott,

3) att motionen nr 34 i andra kammaren måtte överlämnas till samma särskilda utskott, och

4) att motionen nr 111 i andra kammaren måtte överlämnas till samma särskilda utskott.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr *Leo*: Herr talman! Jag har den uppfattningen, att motionerna nr 24, 71 och 111, som omnämnas i detta memorial, icke äro av den beskaffenhet, att de böra hänföras till särskilda utskottet nr 2. Fastmer anser jag, att dessa motioner äro av en sådan typ, att de givetvis böra höra till första lagutskottet.

Jag påyrkar därför, herr talman, att lagutskottens hemställan beträffande dessa motioner icke måtte av kammaren bifallas.

Herr *Jansson* i Edsbäcken: Herr talman! Jag vill icke tvista om det konstitutionella eller icke konstitutionella i denna sak med den föregående ärade talaren. Men när sådana auktoriteter som särskilt andra lagutskottets ordfö-

rande, herr Petré, ansett, att de nämnda motionerna böra remitteras till andra särskilda utskottet, då få väl ändå vi lekmän böja oss för dessa auktoritetens uttalanden.

Jag skall be att för min del få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Björkman: Herr talman! I det av herr Leo framställda yrkandet skall jag be att få instämma så till vida, som också jag anser, att motionen nr 24 bör bibehållas i lagutskottet. Jag kan nämligen icke finna att mellan denna motion och den fråga, som redan hänvisats till det s. k. polisutskottet, föreligger sådant samband, att anledning finnes att undantaga den motionen från lagutskottet.

Däremot anser jag det vara alldeles givet, att motionen nr 34, av herr Borg, är av den beskaffenhet, att den bör tillföras polisutskottet. Det är sålunda i dessa delar som jag instämmer med den ärade talaren herr Leo.

I avseende på motionerna nr 71 och 111 finner jag emellertid, att hänvisningsfrågan kan vara föremål för tvekan. Yrkandet uti den Löfgren-Fehriska motionen går ju ut på, att det skall avlätas en skrivelse till Kungl. Maj:t, »det täcktes Kungl. Maj:t snarast möjligt låta utarbета och för riksdagen framlägga *dels* förslag till lagstiftning om förberedande undersökning och tvångsmedel i brottmål jämte andra därmed sammanhängande ämnen, *dels ock* i samband därmed förslag till nödiga förbättringar i åklagarväsendets och kriminalpolisens organisation över hela riket». Jag måste erkänna, att denna motion naturligtvis i det stora hela är av beskaffenhet, att den borde under reguljära förhållanden höra till lagutskottet. Nu föreligga dock inför polisutskottet frågan om polisväsendets omdaning och därvid också frågan om kriminalpolisens omorganisation. I förarbetena till den kungl. propositionen har även talats om, huruvida åklagarväsendets organisation skulle omändras och det spörsmålet kommer givetvis att i polisutskottet debatteras. Det förefaller mig då vara synnerligen lämpligt och nyttigt, att frågan om åklagarväsendet, sådan densamma nu i motionen framlagts, hänvisas till polisutskottet. Att frågan om kriminalpolisen hör dit, tycker jag är alldeles givet.

Sedan medger jag gärna i avseende på herr Leos förslag, att frågan rörande lagstiftning om förberedande undersökning och tvångsmedel i brottmål icke kan synas sammanhänga med polisutskottets verksamhet. Men då dessa frågor väckts i ett sammanhang och föreligga i samma motioner som omhandlade spörsmål som höra till särskilda utskottet nr 2, anser jag, att man här, för att få ett praktiskt, lämpligt resultat och få frågorna i ett sammanhang, bör gå med på lagutskottens uppfattning i avseende på motionerna nr 71 och 111 att de skola gå till detta särskilda utskott.

Mitt yrkande är sålunda i avseende på motionen nr 24, att densamma skall bibehållas hos lagutskottet, men att motionerna nr 71, 34 och 111 måtte med bifall till lagutskottens memorial överlämnas till särskilda utskottet nr 2.

Herr Leo: Herr talman! Den siste ärade talaren instämde ju i mitt yrkande beträffande motionen nr 24 av herr Luterkort. Däremot ansåg han, att motionerna nr 71 av herr Fehr och nr 111 av herr Löfgren i Stockholm hade det innehåll, att de borde hänföras till särskilda utskottet nr 2. Jag är för min del såsom redan sagts av en annan uppfattning. Dessa motioner avse ju en skrivelse rörande förberedande undersökning och tvångsmedel i brottmål, och de syfta sålunda till att omfatta en mycket viktig del av vår straffprocess.

Om det varit så, att i den kungl. propositionen angående polisväsendets ordnande frågan om åklagarmaktens reformering tagits upp, så hade jag kunnat se någon anledning till att hänvisa dessa motioner till särskilda utskottet. Men den omständigheten, att särskilda utskottet nr 2 skall yttra sig om bl. a. en omorganisation utav fjärdingsmänsinstitutionen ute på landsbygden har san-

Ang. de inom riksdagen väckta motionerna I: 24 och 71 samt II: 34 och 111.
(Forts.)

Ang. de inom
riksdagen
väckta
motionerna
I: 24 och 71
samt II: 34
och 111.
(Forts.)

nerligen icke den betydelse eller det sammanhang med de frågor, som väckts i dessa båda motioner, att lagutskottet har någon anledning att visa nämnda motioner ifrån sig till särskilda utskottet.

Då herr Jansson i Edsbäcken återopade andra lagutskottets ordförandes, herr Petrén, auktoritet såsom stöd för den hemställen, som gjorts av lagutskotten, så kan jag upplysa om att herr Petrén förklarar, att han för sin del beträffande dessa här nämnda motioner har samma uppfattning som jag, men att han såsom ordförande i andra lagutskottet icke ville lägga sig i vad första lagutskottet beslutat i dessa saker. Han delar alltså min uppfattning rörande den rätta hemorten för ifrågakvarande motioner.

Jag ber därför, herr talman, även jag att få återropa herr Petréns auktoritet, och jag yrkar fortfarande bifall till min framställning.

Herr förste vice talmannen **Hamilton**: Herr talman! Herr Björkman, som i huvudsak yrkade bifall till utskottets hemställan, gav uttryck åt sina tvevelsmål därom, huruvida herr Fehrs och herr Löfgrens i Stockholm motioner borde överlämnas till särskilda utskottet nr 2 eller behandlas av första lagutskottet. Jag antager visserligen, att dessa motioner med fördel kunna behandlas av vilketdera utskottet som helst, men det finns en särskild omständighet, som gör, att de enligt min mening böra stanna hos första lagutskottet. Jag syftar på det förhållandet, att lagutskottet har mycket litet arbete för närvarande, under det att däremot det utskott, som skall taga polislagstiftningsfrågan om hand, får rätt mycket att göra. Då man är tveksam om till vilket utskott motionerna skola överlämnas och då säkerligen första lagutskottet är i stånd att behandla dem lika bra som det andra särskilda utskottet, synes det mig, att de böra bibehållas hos första lagutskottet, och jag ber därför att få förena mig med herr Leo i hans yrkande.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Efter av herr talmannen särskilt beträffande vart och ett av mom. 1) och 2) av utskottets hemställan givna propositioner å de yrkanden, som under överläggningen förekommit i fråga om vartdera av dessa moment, avslag kammaren vad utskottet i berörda moment hemställt.

Vidare blev på herr talmannens därå framställda proposition utskottets hemställan i mom. 3) av kammaren bifallen.

Härefter gav herr talmannen beträffande mom. 4) propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i detta moment, dels ock på avslag därå; och avslöt kammaren i enlighet med sistnämnda proposition.

§ 20.

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande, nr 14, i anledning av väckt motion om ändring av 32 § i lagen om allmän pensionsförsäkring, och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 21.

Ang. ändring
i fattigvårds-
lagen.

Vid härpå skedd föredragning av andra lagutskottets utlåtande, nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 40 § 1 mom. i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården yttrade:

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Jag har intet att erinra mot föreliggande kungl. propositionen, såvitt man därigenom vill bereda uppfostran

åt de blinda barn, som äro under skolåldern. Jag finner förslaget härom mycket behjärtansvärt och ansluter mig till fulla både till kungl. propositionen och utskottets förslag. Det är endast beträffande fördelningen av kostnaderna för denna uppfostran, som jag inte finner utskottsutlåtandet tillfredsställande.

Ang. ändring
i fattigvårdslagen.
(Forts.)

På Sveriges landstingsförbunds möte i höstas togs på allvar upp frågan om vidden av den skyldighet, som borde åläggas landstingen att svara för primärkommunernas kostnader för fattigvård och vad därmed är jämförligt. Det rådde på mötet inte den minsta tvekan om att man från landstingens sida eftersträvar en förändring av de nuvarande bestämmelserna härvidlag, enligt vilka landstingen skola betala samtliga kostnader för ifrågavarande vård, under det att primärkommunerna äro totalt befriade från desamma. I ett annat fall, nämligen inom femte huvudtitelns område — det gällde där de s. k. skyddshemmen — har också Kungl. Maj:t föreslagit en fördelning av utgifterna mellan kommunerna och landstingen, som jag för min del finner synnerligen förträfflig. Jag finner det då egendomligt, att när man nu går in för ett nytt område i förevarande avseende — låt vara ett mycket litet område — man kastar bort den tanke, som kommit till uttryck på femte huvudtiteln och faller in i den vanliga metoden att låta landstinget betala det hela. Jag tror att det varit önskvärt, om Kungl. Maj:t även på denna punkt upptagit frågan om fördelningen av kostnaderna, och jag finner det vara av behovet påkallat, att ärendet i hela sin vidd med det snaraste av regeringen upptages till behandling och att förslag därom föreläggas riksdagen. Det system, som vi nu ha på detta område, fungerar allt annat än tillfredsställande. I längden kommer helt säkert, om icke någon rättelse eller utjämning sker, en rätt skarp strid att uppstå emellan primärkommunerna och landstingen. Därför hade det just varit av synnerligen stort intresse, om Kungl. Maj:t redan nu vidtagit åtgärder för att få en fördelning av kostnaderna härvidlag till stånd. Så har som sagt icke skett, och jag beklagar detta.

Jag har sålunda velat begagna detta tillfälle för att uttala, att jag i detta fall fullt ställer mig på den ståndpunkt, som uttalades på landstingsförbundets möte i höstas. Jag hoppas, att vi icke få flera förslag om utvidgningar på ifrågavarande område, utan att man tillika meddelar bestämmelser om att primärkommunerna själva skola bära någon andel i kostnadsbördan. Kommunerna tappa eljest lätt allt sammanhang med de fattiga eller andra mindre bemedlade personer, som inom kommunen åtnjuta understöd av allmänna medel. Det är blott för att ge uttryck åt denna tanke, som jag begärt ordet, och då jag icke alls vill riskera, att de blindas vård skulle bli lidande härvidlag, är jag förhindrad att framställa något yrkande.

Herr **Johansson** i Kälkebo: Herr talman! Utskottet har vid behandlingen av denna fråga naturligtvis icke underlåtit att taga del av vad som i ärendet sagts av Sveriges landstingsförbund. Men utskottet har saknat anledning att på ett mera djupgående sätt intressera sig för frågan, när Kungl. Maj:t icke gjort det. Jag tillåter mig påpeka, att det här gäller ett relativt litet ärende. Det är bara fråga om barn som äro blinda och ännu icke uppnått skolåldern. Utskottet har trott, att det funnits anledning att behandla alla dessa blinda barn, som skola tagas under omvårdnad av samhället, på samma sätt vare sig de inträtt i skolåldern eller ännu icke gjort detta. Då den föregående talaren icke framställde något yrkande, anser jag, att man från utskottets sida endast behöver fästa uppmärksamheten på den synpunkt jag nu framhållit, och jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 22.

Slutligen föredrogs andra lagutskottets utlåtande, nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående rätt för parter i kommunala mål samt i fattigvårds- och barnavårdsmål att med posten insända besvärsskrifter och övriga handlingar; och biföll kammaren utskottets i nämnda utlåtande gjorda hemställan.

§ 23.

Herr *Johanson* i Huskvarna avlämnade en av honom *m. fl.* undertecknad motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 114, med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 41 i förordningen den 15 juni 1923 om motorfordon.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 377, bordlades.

§ 24.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 4, angående reglering för budgetåret 1925—1926 av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet;

nr 41, i anledning av väckt motion angående reglering av biskopslönen i Lunds stift;

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny stat för tandläkarinstitutet;

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående skolundervisning åt lots- och fyrapersonalens barn jämte en i ämnet väckt motion;

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nybyggnader för de kemiska och fysiska institutionerna vid Chalmers tekniska institut; och

nr 45, i anledning av väckt motion angående vaktmästaren Johan Herman Carlssons rätt till ålderstillägg;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 28, angående vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

nr 29, i anledning av vissa framställningar rörande pensioner och understöd; och

nr 31, anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret framställning om anslag till utförande av vissa ändrings- och reparationsarbeten inom fastigheterna nr 5 och 6 i kvarteret Rosenbad i Stockholm;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 21, i anledning av väckt motion om provisorisk lagstiftning rörande ändring av 35 § 2 mom. i lagen om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige; och

nr 22, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om rätt till litterära och musikaliska verk; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 1, angående regleringen för budgetåret 1925—1926 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet;

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § 1 och 2 mom., 18 § 2 mom. och 23 § i skogsvårdslagen den 15 juni 1923 samt en i ämnet väckt motion; och

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 57, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egen-
domar samt en i ämnet väckt motion.

§ 25.

Justerades protokollsutdrag.

§ 26.

Ledighet från riksdagsgörömalen beviljades:

herr <i>Brännberg</i>	under 14 dagar fr. o. m. den 29 mars,
» <i>Molander</i>	» 10 » » 3 april
» <i>Lindberg</i>	» 10 » » 3 »
» <i>Brännström</i>	» 10 » » 1 »
» <i>Röing</i>	» 4 » » 1 »
» <i>Anderson</i> i Storegården	» 4 » » 30 mars och
» <i>Hedvall</i>	» 14 » » 1 april.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4,5 e. m.

In fidem
Per Cronvall.